

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Martin Stoček

**Funkce paradigmatu *HE HABLADO* v jednotlivých oblastech
španělsky mluvícího světa**

The Function of the Paradigm *HE HABLADO* in Different Areas of the Spanish-
Speaking World

Praha 2019

vedoucí práce: PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucí své bakalářské práce PhDr. Daně Kratochvílové, Ph.D. za ochotný a trpělivý přístup během psaní této práce a za všechny čas, který mi věnovala v rámci konzultačních hodin a e-mailové komunikace.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. května 2019

Martin Stoček

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje jednotlivým užitím paradigmatu *HE HABLADO* v různých zónách španělsky mluvícího světa. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V rámci teoretické části se zaměřuji obecně na minulé časy ve španělštině, které považuji pro tuto práci za relevantní, vysvětluji termíny *aspekt*, *perfektivnost* a *perfektnost*, zkoumám rozdíly mezi paradigmaty *HE HABLADO* a *HABLÉ* s použitím různých gramatik a dále rozděluji španělsky mluvícího svět do různých geografických zón. V teoretické části dále popisuji jednotlivé možnosti interpretace paradigmatu *HE HABLADO* z pohledu Španělské královské akademie.

V praktické části analyzuji příklady španělského předpřítomného času v každé ze sedmi zón, které definuji v teoretické části. K tomu využívám vlastní subkorpusy vytvořené vytažením určitého počtu výsledků z korpusu CORPES XXI. V těchto subkorpusech zkoumám obecnou frekvenci výskytů, které přiřazuji jednotlivým interpretacím, a také analyzuji konkrétní příklady. Získaná zjištění v některých případech dále podkládám sekundárními analýzami na korpusech CEMC, CORPES XXI a Corpus Del Español.

Klíčová slova

španělský jazyk, korpusová studie, pretérito perfecto, minulý čas, paradigma, Hispánská Amerika, Španělsko

Abstract

This thesis deals with various uses of the paradigm *HE HABLADO* in different areas of the Spanish-Speaking world. It is divided into two parts, theoretical and practical. Concerning the theoretical part, I focus in general on Spanish past tenses which I consider relevant for this thesis, I further explain the contrast between terms *aspect*, *perfective* and *perfect*, then I examine differences between *HE HABLADO* and *HABLÉ* paradigms using various grammar books and I also divide the Spanish-speaking world into various areas. Moreover, in the theoretical part I describe possibilities of interpretation of the paradigm *HE HABLADO* from the perspective of The Royal Spanish Academy.

In the practical part, I analyse examples of the Spanish present perfect in each of the seven zones I define in the theoretical part. To do so, I use my own sub-corpora created by extracting a certain number of results from the CORPES XXI corpus. In these sub-corpora, I examine the general frequency of occurrences as well as assigning the results to individual interpretations and I also analyse different examples. The findings and results obtained are further supported in some cases by secondary analyses on CEMC, CORPES XXI or Corpus Del Español corpora.

Key words

Spanish, corpus study, present perfect, past simple, paradigm, Hispanic America, Spain

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teoretická část.....	10
2.1 Minulé časy ve španělštině.....	10
2.1.1 Aspekt, perfektivnost, perfektnost	11
2.2 Opozice paradigmat <i>HE HABLADO</i> a <i>HABLÉ</i>	12
2.3 Interpretace paradigmatu <i>HE HABLADO</i> podle RAE	14
2.4 Rozdělení španělsky mluvícího světa do jednotlivých zón	19
3. Praktická část.....	21
3.1 Metodologický postup	21
3.2 Španělsko	22
3.2.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	22
3.2.2 Dílčí analýza	22
3.3 Andská oblast	26
3.3.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	26
3.3.2 Dílčí analýza	27
3.4 Antily	30
3.4.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	30
3.4.2 Dílčí analýza	30
3.5 Kontinentální karibská oblast.....	33
3.5.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	33
3.5.2 Dílčí analýza	34
3.6 Chile.....	37
3.6.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	37
3.6.2 Dílčí analýza	37
3.6.3 Sekundární analýza na korpusu CORPES XXI	41
3.7 Mexiko a Střední Amerika	41
3.7.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	41
3.7.2 Dílčí analýza	42
3.7.3 Sekundární analýza na korpusu CEMC.....	45
3.8 Laplatská oblast	47
3.8.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy	47
3.8.2 Dílčí analýza	47
3.8.3 Sekundární analýza na korpusu Corpus del Español	51
4. Závěr.....	52

Resumé v českém jazyce	56
Resumen en español	58
Bibliografie	60

1. Úvod

Jak uvádí název, v této práci se budu věnovat španělskému paradigmatu *HE HABLADO* v jednotlivých zónách španělsky mluvícího světa. Toto paradigma zastupuje španělský předpřítomný čas vyjadřující události předčasné momentu promluvy, které na tento moment nějakým způsobem navazují. Jak se ukáže během výzkumu, takováto obecná charakteristika nenabývá nutně stejných konotací ve všech zkoumaných oblastech. Zároveň existuje mnoho interpretací tohoto paradigmatu, které mají velmi rozdílnou geografickou distribuci. Stává se tak, že například mluvčí z Bolívie používá předpřítomný čas pro vyjádření fundamentálně odlišné situace, než mluvčí ze sousední Argentiny nebo Chile.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejdříve zaměřím na minulé časy ve španělštině, které považuji pro tuto práci za relevantní. Konkrétně se zde budu zabývat teorií předpřítomného a jednoduchého minulého času ve španělštině. Z této části jsem se rozhodl vyřadit imperfektum, které sice spadá spolu s perfektem do temporálního významu préteritního, avšak pro výzkum prováděný v této práci není nutné se tímto časem zabírat. V této kapitole budu vycházet z gramatik od Bohumila Zavadila (1995) a Real Academia Española (2009). V rámci jedné podkapitoly se pak budu věnovat termínům *aspekt*, *perfektivnost* a *perfektnost*, které je důležité pro potřeby této práce rozlišovat. Dále porovnáím rozdíly mezi paradigmaty *HE HABLADO* a *HABLÉ*, což budu demonstrovat na konkrétních příkladech zejména od těchto autorů: Bohumil Zavadil a Petr Čermák (2010) a Real Academia Española (2009). V další kapitole podrobně rozeberu devět hlavních interpretací paradigmatu *HE HABLADO* tak, jak je uvádí Real Academia Española (2009) a uvedu několik příkladů sporných situací spolu s metodikou jejich řazení k jednotlivým interpretacím. Tyto interpretace doplním i o příklady od jiných autorů. V poslední kapitole pak především pro potřeby praktické části a její celistvosti rozdělím španělsky mluvící svět do jednotlivých zón, se kterými budu dále pracovat.

V praktické části budu zkoumat konkrétní užití paradigmatu *HE HABLADO* v jednotlivých oblastech španělsky mluvícího světa. K tomuto účelu budu používat vlastní vytvořené subkorpusy z korpusu CORPES XXI. V první kapitole této praktické části se zaměřím na metodologický popis celé analýzy spolu s postupem vytváření subkorpusů a omezení paradigmatu *HE HABLADO* na jeho dva konkrétní tvary. Následně přistoupím k dílčím analýzám v každé oblasti, ke kterým budu uvádět některé příklady k dalšímu rozboru. K některým oblastem také zpracuji další sekundární analýzu, k čemuž budu používat znovu jednojazyčný korpus CORPES XXI, jednojazyčný korpus Corpus del Español nebo jednojazyčný korpus CEMC (Corpus del Español Mexicano Contemporáneo).

V rámci získávání dalších dat spojených se zkoumanou problematikou jsem zamýšlel pracovat také s jednojazyčným španělským korpusem CREA, na kterém jsem měl za cíl zkoumat mluvené projevy z jednotlivých zón. Tento korpus navíc obsahuje relativně nové texty od roku 1975 do roku 2004, avšak jak se při práci ukázalo, jeho anotovaná verze neobsahuje mluvenou část a neanotovaná verze není pro účely této práce vhodná. Variantou bylo také zkoumat mluvenou část korpusu CORPES XXI, avšak výsledky byly poměrně nesměrodatné, jelikož více než čtyři pětiny mluvené části CORPESu jsou ze Španělska. Tuto analýzu jsem se proto rozhodl z práce vyřadit.

V závěru této práce se pokusím shrnout výsledky z jednotlivých analýz a porovnat je s geografickým rozdělením, které udávají španělské gramatiky.

Cílem této práce je pak prozkoumat, jestli tvrzení těchto gramatik, která rozebírám v teoretické části, odpovídají zjištěním získaným z korpusové analýzy v praktické části.

2. Teoretická část

2.1 Minulé časy ve španělštině

V této kapitole se věnuji obecné charakteristice španělských minulých časů, které považuji pro tuto práci relevantní. Rozebírám zde temporální významy (TV) z aktuální časové roviny, konkrétně TV anteprezentní a TV perfektní.

Prvním zmíněným je, jak uvádí Zavadil (1995, 102), temporální význam anteprezentní, který charakterizuje děj predikátoru jako předcházející výpovědní události, aspektově perfektivní a zároveň aktuální (tj. vztahující se k okamžiku výpovědní události). Základním výrazovým prostředkem tohoto významu je v indikativu paradigma *HE HABLADO*, subjunktivní a probabilitivní paradigmata v této práci nezohledňuji.

Toto tvrzení doplňuje RAE (2009, 1721) o vysvětlení, že složené španělské časy mají původ v rezultativní slovesné perifrázi, která vyjadřuje předčasnost vůči příslušnému bodu na časové ose. Paradigma *HE HABLADO* tak vyjadřuje předčasnost vůči bodu, který se nachází v přítomnosti.

RAE (2009, 1722) také poukazuje na rozdílný význam dvou pojmenování předpřítomného času. Termín *antepresente* charakterizuje předpřítomný čas jako slovesný čas, který předchází přítomnosti a zároveň je z této přítomnosti nějak hodnocen či popisován. Oproti tomu termín *pretérito perfecto compuesto* ve svém pojmenování zahrnuje pouze určitý typ pojmenování minulého času.

Druhým temporálním významem je TV préteritní. Podle Zavadila (1995, 107) tento význam charakterizuje děj predikátoru jako předcházející výpovědní události bez vztahu k přítomnosti. Jedná se o společný název pro TV perfektní a TV imperfektní. Pro účely této práce považuji z této dvojice za relevantní TV perfektní, kterému se budu nyní věnovat.

Zavadil (1995, 107-110) popisuje TV perfektní, který charakterizuje děj predikátoru jako předcházející výpovědní události, aspektově perfektivní a neaktuální. Základním výrazovým prostředkem tohoto významu je v indikativu paradigma *HABLÉ*.

RAE (2009, 1736) příhodně vysvětluje pojmenování tohoto slovesného času. *Pretérito perfecto simple* se podle této publikace rozděluje na tři termíny – prvním je vyjádření času (*pretérito*), druhým je vyjádření aspektové perfektivnosti neboli dokonavosti (*perfecto*) a třetím je morfologické vyjádření konstrukce (*simple*). Tento slovesný čas se tedy vzhledem k jeho dokončenosti používá pro odkazování k událostem již ukončeným v minulosti. RAE také dodává, že tato dokončenost nemusí být na časové ose vyznačena konkrétním bodem a často

vykazuje charakter určitého trvajícího úseku, jak demonstruje na příkladech *Escribió versos durante toda su vida* nebo *Vivieron varios años en el extranjero*.

2.1.1 Aspekt, perfektivnost, perfektnost

Zavadil – Čermák (2010, 310-311) definují kategorii aspektu jako odpovídající kategorii vidu v češtině. Jedná se o dvojí pojetí procesu, který původce výpovědi chápe buď komplexně, uceleně, jako uzavřený celek, nebo kurzivně, jako neuzavřený, probíhající dění. Dvěma základními aspektovými významy jsou perfektivnost (dokonavost) a imperfektivnost (nedokonavost). S kategorií aspektu je pak obsahově sblížená kategorie povahy slovesného děje, která vychází z různých kvalitativních nebo kvantitativních stránek procesu. Významy a významové opozice, které tvoří kategorii povahy slovesného děje, zahrnují autoři německy psaných prací pod pojem *Aktionsart*. Tato kategorie povahy slovesného děje tak často není ve španělské gramatické tradici odlišována od kategorie aspektu a oba druhy těchto významových opozic jsou tak zahrnuty pod společným pojmem aspekt. (Zavadil – Čermák, 2010, 314-315)

Oproti perfektivnosti, kterou se tedy v češtině rozumí dokonavost procesu, nese termín perfektnost jiný význam. Bernard Comrie (1976, 52) řadí termín *perfektnost* také mezi aspekt; zde poukazuje na rozdílnost v pojetí kategorie aspektu v české a zahraniční gramatické tradici, jak zmiňuji v předešlém odstavci. Ve své publikaci tak Comrie neřadí perfektnost ke kategorii slovesného vidu, ale ke kategorii aspektu v širším slova smyslu, která v sobě zahrnuje právě i kategorii povahy slovesného děje. Perfektnost podle něj nijak blíže nespecifikuje popisovanou událost (například právě neurčuje její ekvivalent českého vidu), ale propojuje určitý výsledný stav s událostí, která tomuto stavu předcházela a které je tento stav přímým důsledkem. Toto demonstruje na anglických příkladech *I have lost my penknife* (ve španělštině předpřítomný čas) a *I lost my penknife* (ve španělštině jednoduchý minulý čas), přičemž první (perfektní) příklad indikuje nadále trvajícím výsledným stavem, totiž že kapesní nůž je stále ztracen, zatímco druhý příklad je vůči tomuto přetrvávajícímu stavu indiferentní. Shrnuje, že perfektnost vyjadřuje nadále přetrvávající důsledek minulých událostí. Španělský předpřítomný čas v sobě tedy obsahuje perfektnost a jednoduchý minulý čas nikoliv, přičemž oba tyto časy jsou perfektivní, tj. dokonavé.

Zavadil – Čermák (2010, 281) vysvětlují, že španělští normativní gramatikové v pojmu perfektnost spatřují prezntní rezultativnost, která byla dříve obsažena ve významu tvarů jako *he hablado* (*mám promluveno*). Oproti tomu v češtině termín *perfektnost* zastupuje *perfektivní préteritum* a neobsahuje v sobě aktuálnost. Symetrickým termínem k touto názvu je *imperfektnost* neboli *imperfektivní préteritum*.

Čeština je schopná vyjádřit perfektivnost (dokonavost), avšak nemá slovesný čas vyjadřující perfektivnost. Dříve se v češtině předpřítomný (perfektní) čas také vyskytoval; důkazem toho jsou pozůstatky pomocných sloves v přítomném čase v rámci tvarů minulého času, jako například *navštívil jsem* nebo *udělal jsi*, které korespondují se španělskými *he visitado* a *has hecho*. Tato pomocná slovesa však ztratila původní význam a dnes jsou součástí neperfektního minulého času, který zůstává jediným českým časem vyjadřujícím minulost. (Comrie, 1976, 106-107)

2.2 Opozice paradigmat *HE HABLADO* a *HABLÉ*

Zavadil – Čermák (2010, 275; 277) uvádějí, že TV anteprezentní charakterizuje děj predikátoru jako aspektově perfektivní a zároveň aktuální. V jeho sémantické matici se vyskytuje i sém „aktuálnost“, který se ve španělštině objevuje pouze u tohoto času. Vysvětlují, že *aktuální* v tomto smyslu znamená vztahující se k okamžiku výpovědní události, přičemž tento vztah k okamžiku výpovědi má dvě povahy – časovou a logickou. Časová povaha udává, že událost proběhla ve stejném časovém úseku či období, v jakém se nachází moment výpovědi. Logická povaha udává, že děj proběhl v minulosti, avšak svými důsledky zasahuje také do přítomnosti.

Dále doplňují, že anteprezens má s ostatními temporálními významy préteritními (TV perfektní a TV imperfektní) společný vztah předčasnosti k výpovědní události; s temporálním významem perfektním má pak společnou aspektovou perfektivnost zahrnující dokonavé pojetí děje. Uvádí také, že rodilý mluvčí v anteprezentu vždy cítí „vztah k aktuálnosti“, zatímco perfektnum je k významu „aktuálnost“ indiferentní – nevyklučuje jej, ale ani jej nijak přímo nesignalizuje. Anteprezens tak působí subjektivnějším dojmem, jak demonstrují na následujících příkladech:

- (1) *La he esperado todo el día.* ‚Čekal jsem na ni celý den.‘ (Implikuje důsledky pro přítomnost, tvar je co do aktuálnosti příznakový.)
- (2) *La esperé todo el día.* ‚Čekal jsem na ni celý den (= tenkrát).‘ (neimplikuje důsledky pro přítomnost, ale také je nevyklučuje: tvar je co do aktuálnosti bezpříznakový.)

V (1) je signalizováno, že jde o nějaký vztah k přítomnosti, i když tento vztah není přímo pojmenován; ve (2) jde jen o objektivní konstatování, že děj v minulosti proběhl. (Zavadil – Čermák, 2010, 277)

RAE (2009, 1721) vysvětluje, že předpřítomný čas ve španělštině některé gramatiky uvádí také pod názvem *presente perfecto*, který signalizuje vliv popisované události na

přítomnost / moment promluvy. Zároveň tento termín příhodně koresponduje se syntaktickou strukturou předpřítomného času (sloveso *haber* v přítomném čase). Tento termín dále rozvíjí Nelson Cartagena v *Gramática descriptiva de la lengua española* (Cartagena, 2000, 2941, 45.1.4.1.), který doplňuje latinský původ tohoto termínu *perfectum praesens*, který lze do španělštiny přeložit jako *perfecto propiamente tal*, a uvádí, že toto užití primárně nepopisuje událost těsně předcházející bodu nula, od kterého se měří čas (momentu promluvy), ale spíše indikuje, že popisovaná událost do tohoto bodu přináší nějaký její výsledek nebo důsledek. Comrie (1976, 53) k tomuto tématu dodává, že termín *presente perfecto* v sobě zahrnuje perfektnost, která vyjadřuje vztah mezi současným stavem věcí a minulou událostí. Westmoreland (1988, 379) ve svém článku zmiňuje teorii mexického doktora lingvistiky Josého G. Morena de Alby o užití anteprezentu na území kontinentálního Španělska. Podle něj jsou (podobně jako tvrdí Zavadil – Čermák, 2010) obě paradigmatu aspektově perfektivní, rozdíl mezi nimi je časové povahy, resp. v časovém období, ve kterém se odehrávají. Jednoduchý minulý čas se používá pro vyjádření ukončené události v minulosti; ta může být nedávná nebo vzdálená, důležité však je, že tento časový úsek nepokračuje během momentu promluvy. Jako příklad uvádí větu *El año pasado llovió mucho*. Moment výpovědi se v tomto případě nachází v aktuálním roce (respektive v roce uvedení výpovědi), z pohledu kterého se hodnotí ukončená událost v již ukončeném časovém období, které tomuto momentu předchází. Předpřítomný čas se také používá pro vyjádření ukončených událostí, hlavním rozdílem je časové období, ve kterém k těmto událostem dochází. Moreno de Alba toto časové období popisuje jako rozšířenou přítomnost, což dokládá na příkladu *Este año ha llovido mucho*. Moment výpovědi se v tomto případě také nachází v aktuálním roce, ve kterém k výpovědi dochází, oproti předchozímu příkladu však popisované časové období v sobě tento moment výpovědi zahrnuje; k události i výpovědi dochází ve stejném časovém úseku, který pokračuje i během momentu promluvy. RAE (2009, 1721) dále uvádí, že toto rozlišení v užití paradigmat je typické pro centrální a jižní oblast Španělska, pobřežní část Peru, andskou oblast Bolívie, andskou oblast Kolumbie, severovýchodní a centrální část Argentiny (Od Tucumánu k bolivijské hranici a severovýchodně od Córdoby) a oblast Antil.

RAE (2009, 1722) pokračuje výčtem oblastí, ve se paradigma *HE HABLADO* používá pro situace, které dále pokračují i během momentu promluvy, a paradigma *HABLÉ* pro události ukončené v minulosti vůči momentu promluvy. Nezáleží tak časovém období, ve kterém je zasazena popisovaná událost, a na jejím vztahu s momentem promluvy, ale především na tom, jestli je událost již ukončená či nikoliv. K tomuto jevu uvádí příklad *Hoy estuvo más tranquilo* (*Excelsior* 21/1/1997), na kterém vysvětluje použití jednoduchého minulého času z důvodu

ukončenosti popisované události, ačkoliv časové období v sobě zahrnuje moment promluvy, což by v jiných oblastech indikovalo použití antepřezentu. Těmito oblastmi jsou Mexiko, většina Střední Ameriky a některé státy karibské oblasti včetně části Venezuely.

Dále uvádí (RAE, 2009, 1722), že v Chile, na většině území Argentiny (kromě severovýchodní a centrální části), v severovýchodním Španělsku a na Kanárských ostrovech dochází k preferenci používání jednoduchého minulého času oproti předpřítomnému nezávisle na časovém období nebo aspektu (tak, jak je chápán španělskými autory gramatik). Konkrétně v případě Chile toto dokládá také Henderson (2010, 99-100). V pobřežní části Peru a andské oblasti Bolívie pak dochází k přesnému opaku, totiž k upřednostňování předpřítomného času před jednoduchým minulým.

2.3 Interpretace paradigmatu *HE HABLADO* podle RAE

V rámci této kapitoly se zaměřuji na jednotlivé možnosti interpretace španělského předpřítomného času tak, jak je uvádí Španělská královská akademie v druhém svazku *Nueva gramática de la lengua española*.

První interpretací paradigmatu *HE HABLADO* je varianta *experencial* čili *zkušenostní*. Jak uvádí RAE (2009, 1725), dalším pojmenováním tohoto typu předpřítomného času je *perfecto de experiencia* a popisuje, že událost se odehrála jednou nebo vícekrát v časovém období, kterým se rozumí život subjektu. Příslovečné určení času lze určit libovolně pod podmínkou, že spadá do tohoto časového období. Jako příklad uvádí *Arturo ha estado tres veces en Santiago en el último año*. I když se ve větě příslovečné určení času přímo nevyskytuje, rozumí se tímto obdobím právě život subjektu či jeho existence jako taková. Do podobných konstrukcí se také často přidávají neurčitá frekvenční adverbia jako *alguna vez*, *en alguna ocasión* apod., které pomáhají jednoznačně určit existenci zkušenosti ve větě. (RAE, 2009, 1725-1726)

Tato interpretace paradigmatu *HE HABLADO* se podle RAE vyskytuje ve všech oblastech španělsky mluvícího světa. (RAE, 2009, 1735)

Podle RAE (2009, 1726-1727) je druhou interpretací paradigmatu *HE HABLADO* tzv. *continuo* s predikáty stavu a aktivity, kterému se také říká *perfecto compuesto de aspecto continuo*. Používá se pro popis situací, které nekončí v momentu promluvy a mohou volně pokračovat dál od tohoto bodu. Jako příklad tohoto jevu uvádí větu *Durante tres días no hemos podido cruzar palabra* (Cabrera Infante, *Habana*). Tento typ předpřítomného času je často doprovázen pomocnými slovy, které vymezují trvání popisované situace. U tohoto typu je také potřeba zdůraznit rozdílné chápání opozice ukončené a neukončené situace v jednotlivých

zónách španělsky mluvícího světa. Jako příkladovou větu uvádí RAE *He trabajado veinte años para él*, na které demonstruje tuto opozici. Jednak může tato věta nést otevřený význam *stále pro něj pracuji* (tzv. *antepresente continuo*), jednak může indikovat ukončený význam *už pro něj dále nepracuji* (tzv. *antepresente no continuo*). Druhý ukončený význam tak lze chápat jako životní zkušenost subjektu čili interpretaci *experencial*. V evropské španělštině (kromě mluvené řeči na Kanárských ostrovech a na severovýchodě Španělska), v Antilách, v Andské oblasti (hlavně v Bolívii a Peru) a v severovýchodní části Argentiny (od Tucumánu k bolivijské hranici a na severovýchod od Córdoby) mají oba významy stejnou platnost a jsou stejně přirozené, rozlišit se dají pouze pomocí širšího kontextu. Oproti tomu ve zbylých oblastech španělsky mluvícího světa (jinými slovy ve zbytku Latinské Ameriky) se jasně preferuje otevřený význam *stále pro něj pracuji*. Mluvíci v těchto zbylých oblastech používají pro vyjádření ukončeného významu jednoduchý minulý čas. Pokud se do konstrukce přidá vazba *hasta ahora* jako v příkladě *Así ha sido hasta ahora*, věta může znovu nabývat dvou významů – *pořád je takový a nyní už takový není*. Geografické rozdělení ve vnímání této opozice je pak analogické předchozímu příkladu. (RAE, 2009, 1726-1727)

Třetím typem je podle RAE (2009, 1727) tzv. *continuo con negación + predicado puntual*. Jedná se o podobnou vazbu jako v předešlém příkladě, avšak s tím rozdílem, že do konstrukce je přidána negace. U této interpretace také dochází k rozlišování opozice otevřeného a ukončeného významu, to RAE demonstruje na větě *Maite no ha llegado*. Otevřený význam je v tomto případě *Maite ještě stále může přijít* a ukončený význam *Maite nepřišla (a ani nepřijde)*. Geografické oblasti, pro které mají oba významy stejnou váhu, jsou stejné jako v předešlé interpretaci *continuo*. U těchto oblastí tak v rámci rozlišení této významové opozice ve prospěch otevřeného významu dochází k přidávání adverbia *todavía*. Otevřený význam, který se může do budoucna změnit, je pak preferován ve zbytku Latinské Ameriky.

Čtvrtou interpretací paradigmatu *HE HABLADO* je dle RAE (2009, 1729-1733) *hechos recientes limitados al día de hoy* (také *pretérito perfecto de sucesos recientes* nebo *de pasado inmediato*), která je tak pojmenována z důvodu silné časové provázanosti mezi popisovanou událostí a momentem promluvy s tím, že časové rozpětí mezi těmito dvěma body může být různé délky. Rozlišujícím faktorem je, jestli časové období vyjádřené příslovečným určením času nadále trvá i během momentu promluvy. Příkladem těchto určení jsou podle RAE *el día de hoy*, *hace un rato*, *hace un minuto* a podobné konstrukce. Popisovaná situace se tedy odehrála někdy v minulosti vůči momentu promluvy, zároveň však ve stejném a nadále trvajícím časovém období (například v dnešním dni) jako moment, ve které dochází k onomu popisu. Někdy je tento typ označován také *hodiernal* podle latinského *hodiernus*, v češtině

dnešní. Tento typ paradigmatu se používá v oblastech, které vnímají charakter opozice *HE HABLADO* a *HABLÉ* jako časový, jak popisují v předešlé kapitole. Jedná se o jižní a centrální oblast Španělska, Peru, Bolívii, Kolumbii, oblast Antil, severovýchodní část (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední část (severovýchodně od Córdoby) Argentiny a Paraguay.

Pátou interpretací je podle RAE (2009, 1729-1733) *hechos recientes presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Jak název napovídá, jedná se o nedávné události prezentované jako aktuální, u kterých není přímo vyjádřený vztah s momentem promluvy. V rámci této interpretace je tak vztah mezi časovým obdobím, ve kterém se odehrává popisovaná situace, a momentem promluvy nevyjádřený a nelze tedy určit, jestli toto časové období skutečně pokračuje dál i během momentu promluvy (např. v rámci stejného dne). Popisovaná situace je v tomto případě zasazena do jakési „rozšířené přítomnosti“. Příkladem takové situace je věta *Luisa me ha regalado este vestido*, ze které nelze přímo vyčíst, jestli se událost odehrála v rámci stejného a neukončeného časového období jako moment promluvy, avšak oba účastníci komunikace si uvědomují výše zmíněnou nevyjádřenou propojenost s tím, co je v tomto případě jejich přítomností, a vnímají tak aktuálnost popisované události. Takovéto použití předpřítomného času je typické pro stejné země, jako v případě předchozí interpretace (jižní a centrální oblast Španělska, Peru, Bolívie, Kolumbie, oblast Antil, severovýchodní část (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední část (severovýchodně od Córdoby) Argentiny a Paraguay).

Šestou interpretací je tzv. *pretérito perfecto evidencial narrativo*. RAE uvádí konkrétní příklad *Se prepararon a disparar y en ese momento han arreciado los gritos*, na kterém demonstruje použití předpřítomného času jako prostředku pro přiblížení události čtenáři nebo posluchači. Jedná se tak o způsob, jak posluchače nebo čtenáře vtáhnout do děje vyprávění. Nikaragua, Kostarika, Peru a několik zemí z karibské oblasti jsou zónami, ve kterých se podobná užití vyskytují. (RAE, 2009, 1734; 1735)

Jako sedmou interpretací uvádí RAE (2009, 1733-1734; 1735) *pretérito perfecto evidencial resultativo*. Tento typ užití slouží pro popis výsledného stavu popisované akce a je u něho možné použít parafrázi se slovesem *estar*, které vyjadřuje výsledný stav akce, jako například ve dvojici *El niño ha roto el jarrón – El jarrón está roto* nebo *Se ha ido – No está*. Společně s tímto jevem také tento typ vyjadřuje jistou míru překvapení nad nově nabytou informací a používá se ve všech oblastech španělsky mluvícího světa včetně oblastí, ve kterých není přirozené používat *pretérito perfecto de hechos recientes*. (RAE, 2009, 1733)

Pretérito perfecto evidencial no resultativo je osmou interpretací a podle RAE (2009, 1734-1736) se jedná o konstrukce, pomocí kterých mluvčí také vyjadřuje překvapení nad nově

nabytou informací, avšak tyto konstrukce neobsahují kategorii času jako takovou v tom smyslu, že nepropojují popisované události s momentem promluvy ani s žádnými jinými body na časové ose. RAE uvádí konkrétní příklad včetně vysvětlení. Pokud mluvčí z Ekvádoru řekne *Ha sido caro* v momentě, kdy se dozví cenu nějakého produktu, vyjadřuje tak překvapení nad informací, kterou se právě dozvěděl, a nehovoří tak o žádné akci v minulosti. Tento druh užití předpřítomného času pravděpodobně pochází z ekvádorské kečuánštiny a jeho rozšíření je tak omezeno pouze na určitou specifickou část andské oblasti Ekvádoru a blízkého okolí. (RAE, 2009, 1734-1735, 23.8ñ, 23.8o)

Poslední interpretací je podle RAE tzv. *interpretación perfectiva o de aoristo de pretérito perfecto compuesto*. Ta popisuje konstrukce, ve kterých je použit předpřítomný čas spolu s časovými úseky, které jsou již dávno ukončeny, což by za normálních okolností evokovalo použití jednoduchého minulého času. Jako příklad uvádí RAE konstrukci *Ha llegado hace dos meses*, kde *hace dos meses* jasně indikuje ukončenou událost v minulosti. Ve většině španělsky mluvících zemí by takováto konstrukce vyžadovala použití tvaru *llegó*, avšak tvar *ha llegado* je akceptován v oblastech jako Paraguay, severovýchodní část Argentiny (od Tucumánu k bolivijské hranici), Bolívie nebo pobřežní část Peru. (RAE, 2009, 1722)

Tuto poslední interpretací dále rozvádím studií Ilpa Kempase (2006, 375-377). Ta pojednává o stejné interpretaci, avšak autor ji nazývá *pretérito perfecto prehodiernal* a vysvětluje, že *prehodiernal* znamená *před dnešním dnem*. Stejně jako v předešlém odstavci se jedná o použití předpřítomného času ve spojení s příslovečnými určeními času, které už jasně skončily (*ayer, anteayer, la semana pasada* apod.); událost je tak vnímána jako ukončená i během momentu promluvy. Autor zkoumal toto užití v kontinentálním Španělsku a střední části Argentiny a udává, že ve španělské provincii Asturias dochází k velmi časté implementaci tohoto jevu. Zároveň však vysvětluje, že mluvčí z této provincie jsou mnoha gramatikami popisováni jako nadměrní uživatelé jednoduchého minulého času v situacích, ve kterých je běžnější použití antepřezentu. Jinými slovy tyto mluvčí upřednostňují konstrukci *¿Qué dijiste?* před konstrukcí *¿Qué has dicho?*, a proto ve snaze přiblížit se zbytku španělského poloostrova v používání této opozice tak dochází k hyperkorektnosti a nadbytečnému používání antepřezentu i v situacích, u kterých není použití antepřezentu standardní. Kromě této výjimky uvádí autor stejné geografické rozdělení v užití tohoto jevu jako RAE.

Během vytváření praktické části jsem zaznamenal mnoho příkladů, u kterých nebylo na první pohled zřejmé, k jaké interpretaci je přiřadit. Rozhodl jsem se proto v této kapitole uvést také nejčastější typ takovýchto vět a konkrétní interpretace, které jsem se rozhodl jim přiřadit.

Prvním příkladem jsou věty obsahující příslovce *siempre* jako například věta *Siempre ha estado ahí para mí*. Vzhledem k tomu, že se jedná o časový úsek ohraničený životem jedince a jedná se zároveň o jakousi zkušenostní situaci, budu takovéto příklady interpretovat jako *experencial*, jak také dokládá RAE. (2009, 1728)

Doplňuji tento typ také příkladem od Nelsona Cartageny (Cartagena, 2000, 2941, 45.1.4.1.), na kterém demonstruje, že kombinací sloves vyjadřujících permanentní stav (např. *ser, ver, oír*) a příslovečných určení typu *siempre a toda la vida* lze dosáhnout vyjádření stavu, který nastal v minulosti, ale zároveň existuje také během momentu promluvy a bude existovat i nadále po tomto momentu, což dokazuje na větě *Siempre ha sido una chica muy guapa* (dívka je stále hezká a pravděpodobně taková bude i nadále). Toto tvrzení potvrzuje i Veiga (2015), takové konstrukce pokračují skrze přítomnost a projektují se i do budoucnosti. Pokud by vedle sebe stálo příslovce *siempre* a jednoduchý minulý čas, v klasickém pojetí evropské španělštiny by se jednalo, jak uvádí Burgos (2015, 120-121), o *interpretación de aoristo*.

Dalším typem jsou konstrukce nesoucí obecnou informaci *se ha analizado* nebo *la organización ha notado*, jedná se většinou o novinové články s obecným popisem událostí. Tento popis by mohl být chápán v některých situacích, ve kterých jde spíše o vyprávění, jako interpretace *evidencial narrativo*, avšak v naprosté většině případů, tj. pokud není vysloveně kladen důraz na vypravěčskou formu, řadím takového příklady mezi *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Jak uvádí RAE (2009, 1732), obsah novinových zpráv se může rozvíjet pomocí jednoduchého minulého času, avšak v určitých oblastech je nadpis či první zmínka o zprávě většinou předpřítomném čase, díky čemuž fakticky propojuje obsah zprávy s momentem promluvy a přibližuje tak celou událost čtenáři či posluchači.

Konstrukce obsahující příslovce *nunca*, jako například věta *Nunca te he llamado*, v analýze určuji jako *experencial*. Toto příslovce v sobě zahrnuje nepřímou vyjádřený časový úsek „během mého života“, což indikuje zkušenostní interpretaci. Toto tvrzení dokládá také *Nueva gramática de la lengua española*. (RAE, 2009, 1728)

Zvláštním případem jsou konstrukce, které se týkají něčí smrti, jako například věta *Pedro ha muerto*. U podobných vět, kterých se v přiložených subkorpusech vyskytuje poměrně hodně, určuji především míru překvapení mluvčího nad nově nabytou informací. Pokud se jedná o obecnou informaci, kterou mluvčí pouze předává posluchači, řadím příklady jako je výše uvedený mezi *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Oproti tomu konstrukce *¿Fidel ha muerto? ¡No me digas!* jasně vyjadřuje překvapení

nad nově nabytou informací, proto podobné příklady určuji jako *evidencial resultativo*. V praktické části pak rozebírám většinu těchto příkladů.

Dále uvádím konstrukce, které obsahují vazbu *en este momento*, jako například věta *En este momento, mi maestro ha entrado*. Z věty je patrné, že se událost odehrává v jisté „rozšířené přítomnosti“ a vykazuje vazbu na moment promluvy, což indikuje interpretaci *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Zároveň je však patrné, že se situace odehrála před opravdu malou chvílí a rozdíl času je skutečně malý, což ovšem bez širšího kontextu nelze potvrdit. Podobné případy proto řadím k *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*.

Posledním příkladem jsou obecná tvrzení ve smyslu *Mucho se ha dicho sobre el asunto*. Rozumím, že u podobných příkladů nelze zcela s jistotou určit vztah s momentem promluvy, avšak u tohoto konkrétního příkladu předpokládám, že se o tématu vede aktuálně znovu řeč. V analýzách určuji podobné konstrukce jako *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*.

V několika případech jsem musel příklad zařadit k více interpretacím, jak popisují přímo u jednotlivých situací v praktické části této práce.

2.4 Rozdělení španělsky mluvícího světa do jednotlivých zón

Pro potřeby této práce rozděluji celý španělsky mluvící svět do několika oblastí, aby bylo možné jednotlivé oblasti analyzovat a porovnávat. Vzhledem k tomu, že pracuji především s korpusem CORPES XXI, který automaticky španělsky mluvící svět rozděluje pro potřeby vyhledávání, rozhodl jsem se následovat tento model a v práci použít rozdělení do stejných zón. Tento korpus obsahuje 30 % textů ze Španělska a 70 % textů ze zbytku světa s tím, že oblast Latinské Ameriky dále dělí do tzv. „lingvistických zón“, které jsou uvedeny na internetové stránce *Parámetros de selección de textos* (Real Academia Española, 2019) a podle kterých budu postupovat i já. Tyto zóny jsou následující:

Andská oblast (Peru, Ekvádor, Bolívie)

Antily (Portoriko, Dominikánská republika, Kuba)

Kontinentální karibská oblast (Kolumbie, Venezuela)

Oblast Chile (Chile)

Mexiko a Střední Amerika (Mexiko, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua, Kostarika, Panama)

Laplatská oblast (Argentina, Uruguay, Paraguay)

K těmto zónám také pochopitelně přidávám oblast Španělsko, celkem tedy pracuji se sedmi jazykovými zónami španělsky mluvícího světa. Z výsledků na CORPESu jsem se rozhodl vyřadit příklady z Filipín, Rovníkové Guiney a Spojených států amerických. Činím tak proto, že výsledky jsou nesměrodatné, jelikož například u Spojených států amerických nemůžeme znát skutečný původ autora, proto jsou tyto výsledky pro jazykový výzkum nevhodné.

Dále uvádím, že RAE ve svých publikacích nepracuje se stejně rozdělenými oblastmi, proto se během analýz na CORPESu a srovnávání s geografickým rozdělením podle RAE výsledky často prolínají nebo si zcela přesně neodpovídají.

3. Praktická část

3.1 Metodologický postup

Jednotlivé hlavní analýzy v této práci jsem prováděl pomocí španělského jednojazyčného korpusu CORPES XXI. Ten jsem se rozhodl použít především kvůli velkému množství jazykových dat a možnosti alespoň základní práce s výsledky. Byl jsem schopen sestavit komplexnější dotazy a výsledky jsem si pak mohl seřadit podle jednotlivých jazykových zón, které v této práci zkoumám. Vícejazyčný paralelní korpus InterCorp, který měl původně sloužit k hlavní analýze, není pro účely této analýzy vhodný z důvodu absence možnosti třídění výsledků podle jednotlivých zón nebo zemí.

Jelikož zkoumám paradigma jako takové, pro potřeby tohoto výzkumu omezují hledané vazby na první a třetí osobu singuláru od slovesa *haber*. Jedná se o tvary s největším počtem výskytů, ve všech sedmi zónách jsem získal celkem 10673 výsledků pro vazbu *he* + participium a 7784 výsledků pro *ha* + participium.

Postup analýzy na korpusu CORPES XXI byl pro všechny zóny prakticky identický. Na stránce korpusu jsem zadal dotaz do pole *forma* ve tvaru *he*, pomocí tlačítka *+Proximidad* jsem zvolil *Clase de palabra: verbo, Modo: indicativo, Tiempo: participio de pasado* a nastavil vzdálenost 1 vpravo. Dále jsem pomocí tlačítka *+Subcorpus* zvolil *Origen: España* nebo *América*. V poli *Zonas lingüísticas* jsem nastavil příslušnou jazykovou oblast tak, jak uvádím v kapitole 2.4., a v poli *Países* jsem vždy nastavil *Todos*. Vyhledával jsem pomocí tlačítka *Concordancia*. Obdobně jsem postupoval při zadávání 3. osoby singuláru *ha*.

Primární dílčí analýzy jsou vypracovány pomocí vlastních subkorpusů, které jsem vytvořil tak, že jsem vždy z celkového množství výsledků na korpusu CORPES XXI přenesl 50 příkladů pro *he* + participium a 50 výsledků pro *ha* + participium do externí tabulky, ve které jsem následně výsledky přiřazoval jednotlivým interpretacím RAE. Všechny subkorpusy se nacházejí v příloze této práce.

Ve vypracovaných tabulkách se nachází také sloupec „*Shoduje se rozšířením podle RAE*“, který ukládá pomocí *ANO/NE*, jestli mnou dosažené výsledky analýzy odpovídají tvrzení RAE o konkrétním užití paradigmatu v dané oblasti. Pokud jsem při procházení subkorpusů nenalezl žádný příklad konkrétní interpretace, která je pro danou oblast typická, je v tomto sloupci použit symbol otazníku a nečiním tak žádný závěr o (ne)shodě s tvrzením RAE z důvodu absence jazykového materiálu.

V oblastech, ve kterých to na základě výsledků z hlavních analýz považuji za příhodné, zpracovávám další sekundární analýzy, kterými se snažím podpořit výsledky z analýz

primárních, dále hledám existenci interpretací, které by se podle RAE neměly v dané oblasti vyskytovat nebo zkoumám anomálie mezi výsledky. K této práci mi kromě korpusu CORPES XXI slouží dva další korpusy. Jednojazyčný korpus Corpus del Español a v případě oblasti Mexiko a Střední Amerika také jednojazyčný korpus CEMC (Corpus del Español Mexicano Contemporáneo).

3.2 Španělsko

3.2.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro oblast Španělsko jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*; *evidencial resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro oblast Španělsko také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v oblasti Španělsko neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 5493 výsledků pro *he* ve 2411 dokumentech a 3675 výsledků pro *ha* ve 2882 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 100. výsledek pro *he* a každý 60. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 1 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.2.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	20	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	4	ANO	Na většině území Španělska mají otevřený a ukončený význam stejnou platnost, rozlišuje pouze kontext. Výjimku tvoří mluvená řeč severovýchodní části iberského poloostrova a mluvená řeč Kanárských

			ostrovů, v těchto místech se mluvčí přiklání k otevřenému významu
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	3	ANO	Konstrukce mohou mít jak ukončený význam, tak otevřený význam, který se ještě stále může změnit. Pro rozlišení a ukotvení děje v jeho otevřeném významu se přidávají pomocná adverbia jako <i>todavía</i> . Výjimku tvoří mluvená řeč severovýchodní části iberského poloostrova a mluvená řeč Kanárských ostrovů, v těchto oblastech dochází k preferenci otevřené varianty, která indikuje možnou změnu stavu do budoucna
De hechos recientes limitados al día de hoy	10	ANO	Používá se na většině území kontinentálního Španělska (kromě severovýchodní části a Kanárských ostrovů)
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	61	ANO	Používá se na většině území kontinentálního Španělska (kromě severovýchodní části a Kanárských ostrovů)
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	ANO	
Evidencial resultativo	2	ANO	
Evidencial no resultativo	0	ANO	
Perfectivo o de aoristo	1	NE	Jedná se o sporný příklad (7), přiřadil jsem dvěma interpretacím.

Tabulka 1 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro oblast Španělsko

Tento vzorek obsahuje několik příkladů, které zde nyní uvádím. Jedná se o sporné situace, možnosti více interpretací najednou nebo kontrastní dvojice.

(1)

*Alberto Miralles, uno de los autores de éxito de Fundamentos y de La avispa, ilustra con ironía el camino que ha seguido para ver su obra impresa: "Hasta ahora no **he tenido** demasiadas dificultades para publicar [...]" (El Cultural, El 18 de octubre se inaugura en Madrid el III Salón del Libro Teatral Español. Madrid, 2002. Novinový článek.)*

Příklad (1) přiřazuji *continuo con negación*. Vazba *hasta ahora* přináší do konstrukce význam ve smyslu *doted' / do této chvíle*, a teď už tomu může být jinak, proto by byla možná interpretace také *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Stále však existuje možnost otevřené situace, proto volím *continuo con negación*.

(2)

Es que se me ha roto, roto. (SALOM, Jaime. *Este domingo no hay cine*. Fundamentos, Madrid, 2002. Beletrie.)

Tento příklad (2) řadím mezi *evidencial resultativo*, jedná se o výsledný stav věci; vazba by navíc mohla být nahrazena parafrází se slovesem *estar*, v tomto případě konstrukcí stylu *Se me ha roto [un dedo]. [El dedo] está roto*.

(3)

"He trabajado estos dos años, pero en lo que se refiere a frutos ha sido una mierda", reconoce sin mostrarse excesivamente preocupado por no haber conseguido reunir nuevos temas. (IBÁÑEZ, Pablo. *Me han preguntado sobre economía, pero yo solo soy un tío que toca rock*. In El País, Madrid, 2012. Novinový článek.)

Řadím příklad (4) mezi *continuo*, v tomto případě nelze jasně určit, jestli mluvčí dál pokračuje v práci, nebo nikoliv.

(4)

Después de una vida laboral de trabajador y la obtención de una licenciatura de Historia mientras trabajaba, me encuentro mandando currículos y omitiendo la licenciatura para trabajos cuya mención es veneno. He trabajado como trabajador del campo, agente de viajes, agente inmobiliario, jardinero y monitor de un taller de empleo. (ALCÁNTARA, Alfonso. *Edad, humor, emprendedores y empleo: 4 pildorazos y 1 técnica infalible*. In Yoriento.com, 2007. Internetový článek.)

Příklad (4) jsem vybral proto, abych demonstroval plynulý přechod mezi interpretací *continuo* a *experiencial*. Jako prvotní interpretace by se skutečně nabízela interpretace *continuo*, avšak příklad indikuje jistou zkušenostní situaci, časový úsek je zde ohraničen právě životem mluvčího a oproti předešlému příkladu lze z kontextu jednoznačně vyčíst, že se jedná o ukončený děj. Řadím proto k *experiencial*.

(5)

Usted ha investigado últimamente sobre la enseñanza en galés. ¿Cuál es la actual situación de su lengua? (Faro de Vigo. *Es valioso tener profesores bilingües para los inmigrantes*. Vigo, 2002. Novinový článek.)

Příklad (5) řadím k interpretaci *continuo*. Popisovaná událost trvá dál, dotazovaný s výzkumem pravděpodobně pokračuje.

(6)

Creo que no ha encontrado su camino o simplemente que no es una novelista y esto es muy duro decirlo. (MANCHA, Luis. *Generación Kronen. Una aproximación antropológica al mundo literario en España*. Universidad de Alcalá, Madrid, 2006. Odborná publikace.)

Příklad (6) řadím ke *continuo con negación*. Na tomto příkladu jsem se rozhodl demonstrovat různé interpretace různých oblastí španělsky mluvícího světa. V evropské (a také antilské a andské) španělštině je běžné, že bez pomocných slov jako např. *todavía* nelze jednoznačně určit, jestli se jedná o otevřenou nebo uzavřenou situaci (v tomto případě ve smyslu „nenašla (jste)“ a „ještě stále může(te) najít“). Ve zbytku španělsky mluvícího světa je přirozenější interpretovat podobné příklady jako otevřené, tj. ve smyslu „ještě stále může(te) najít“, není proto potřeba pomocných slov jako *todavía* apod. Tento příklad z této oblasti bych interpretoval jako uzavřenou situaci, mluvčí si myslí, že subjekt jednoduše nenašel svou cestu, což se potvrzuje i další částí *no es una novelista*.

(7)

Por si fuera poco, la empresa pública petrolera argelina, Sonatrach, ha anunciado hace unos días el hallazgo de nuevas bolsas de crudo y gas en la provincia de Berkine, en el desierto del Sahara. (VEGA, Luis De. *Petróleo, esa obsesión marroquí*. In ABC, Madrid, 2006. Novinový článek.)

Příklad (7) lze interpretovat jako *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente* z důvodu provázanosti časového úseku, ve kterém se odehrává událost, a momentu promluvy a zasazením tak této vazby do „prodloužené přítomnosti“. Na druhou stranu ovšem popisuje časový úsek, který už zcela jasně skončil, a proto by bylo příhodné použít jednoduchý minulý čas, což evokuje *interpretación de aoristo*. Z toho důvodu tento příklad řadím k oběma interpretacím.

(8)

El niño ha llorado todo el día, con una fuerza sorprendente. (MÉNDEZ, Alberto. *Los girasoles ciegos*. Editorial Anagrama, Barcelona, 2004. Beletrie.)

V příkladě (8) se jedná o *continuo*, avšak bez širšího kontextu nevíme, jestli chlapec ještě stále brečí nebo ne, evropská španělština ukládá oběma interpretacím stejnou váhu.

(9)

Mamá ha muerto —le dije a mi mujer, sin darle tiempo a colgar el abrigo. (EYMAR, Marcos. *“Melanomas”*. *Objetos encontrados*. Castalia, Madrid, 2007. Beletrie.)

U příkladu (9) se jedná o prosté sdělení informace, u které není přímo vyjádřený vztah s momentem promluvy, účastníci výpovědi však vnímají časový úsek, ve které se odehrála událost, jako rozšířenou přítomnost. Z kontextu je také patrné, že se nejedná o překvapení nad nově nabytou informací, řadím proto k *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*.

(10)

¿El gordo ha muerto? —Federico chupeteaba el hueso de una de las costillas. (SÁNCHEZ-ANDRADE, Cristina. *Bueyes y rosas dormían*. Ediciones Siruela, Madrid, 2001. Beletrie.)

Na rozdíl od předešlého příkladu (9) zde předpřítomný čas vyjadřuje překvapení nad nově nabytou informací. Řadím k *evidencial resultativo*.

3.3 Andská oblast

3.3.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro andskou oblast jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*; *evidencial resultativo*; *perfectivo o de aoristo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro andskou oblast také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*; *evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)*; *evidencial no resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

V této oblasti nejsou podle RAE žádná užití, která by se vyloženě neužívala, pouze v případě evidenciálů se jedná o jevy, které jsou limitovány na velmi úzkou a specifickou část této oblasti. Zkoumaný vzorek neobsahuje žádný příklad těchto interpretací.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 699 výsledků pro *he* ve 374 dokumentech a 630 výsledků pro *ha* ve 506 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 10. výsledek pro *he* a každý 10. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 2 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.3.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	38	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	1	ANO	Otevřený a ukončený význam mají stejnou platnost, rozlišuje pouze kontext.
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	4	ANO	Konstrukce mohou mít jak ukončený význam, tak otevřený význam, který se ještě stále může změnit. Pro rozlišení a ukotvení děje v jeho otevřeném významu se přidávají pomocná adverbia jako <i>todavía</i> (toto platí především v Bolívii a Peru).
De hechos recientes limitados al día de hoy	9	ANO	
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	48	ANO	
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	?	Používá se pouze ve specifické části andské oblasti, v mém subkorpusu jsem žádné příklady nenašel
Evidencial resultativo	0	?	
Evidencial no resultativo	0	?	Používá se pouze ve specifické části andské oblasti, v mém subkorpusu jsem žádné příklady nenašel

Perfectivo o de aoristo	0	?	Používá se v Bolívii a pobřežní části Peru
-------------------------	---	---	--

Tabulka 2 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro andskou oblast

Níže uvádím několik příkladů, které rozebírám podrobněji.

(11)

*El jugador todavía no **ha definido** su futuro, tras haber disputado la última temporada con el Hércules de Alicante español, que ha descendido a Segunda División. (Los Tiempos, Paraguay y Venezuela buscan su pase a la final. Cochabamba [Bolívie], 2011. Novinový článek.)*

Příklad (11) uvádím jako klasický příklad rozlišování mezi ukončeností a možností budoucí změny děje u interpretace *continuo con negación*. Příslovce *todavía* zde jasně indikuje otevřenost celé situace, která se stále ještě může změnit (a pravděpodobně se tato změna také očekává).

(12)

*En la década de los 70, su voz encarnó la rebelión joven. Treinta años después, el cantautor argentino Piero asegura: "Todavía no **he hecho** mi mejor disco". Ayer puso música al cierre de campaña del MAS en La Paz. Hoy y mañana, hará lo propio en Cochabamba y Santa Cruz. (La Razón, *Todavía no he hecho mi mejor disco, dice el cantautor Piero*. La Paz [Bolívie], 2005. Novinový článek.)*

U tohoto příkladu (12) se jedná o stejnou situaci jako v předešlém příkladě (11), v této konstrukci je patrný otevřený význam události. Španělština v andské oblasti následuje evropský model, událost tedy může mít ukončený i otevřený význam, který se může v budoucnu změnit, proto je v tomto případě nutné do konstrukce přidat *todavía*, aby byl jasně rozlišen význam výpovědi, konkrétně že zpěvák stále plánuje vydat nejlepší desku. Řadím pochopitelně ke *continuo con negación*.

(13)

*Lo que pasa es que Julián hasta ahora no **ha admitido** su carácter posesivo. Quiere a su amigo para él solo y por eso odió a Alicia desde el primer día en que la conoció. Es que cuando está a solas con Marcelo, le sobra la gente. (CORDERO, Viviana. *Voces*. Velásquez & Velásquez Editores, Quito [Bolívie], 2011. Beletrie.)*

Příklad (13) znovu demonstuje interpretaci *continuo con negación*. Vazba *hasta ahora* v některých užitích indikuje událost, která již prošla změnou, v tomto případě vazba plní spíše funkci adverbia *todavía*.

(14)

Sí, he caminado toda la tarde y la noche, dije con voz fatigada, surgida desde el sueño que no me dejaba despertar del todo. (SALGUERO, Jaime Martínez. *El combate místico*. Ediciones Signo, La Paz [Bolívie], 2002. Beletrie.)

U příkladu (14) se přikláním k interpretaci *continuo*. Událost může trvat dál i během momentu promluvy, avšak bez analýzy širšího kontextu se také může jednat o ukončený význam. Podle RAE se v této oblasti může jednat o oba významy.

(15)

Los escucho discutir si vale la pena viajar. El abuelo se ha sacado los lentes, tiene la mano sobre la frente. La abuela reza y hace rezar a todos. (CABRERA, Carlos Arcos; CÁRDENAS, Eliécer; UBIDIA, Abdón. *Novela I. "Vientos de agosto"*. Alfaguara, Madrid, 2009. Beletrie.)

Tento příklad (15) je zajímavou interpretací *hechos recientes limitados al día de hoy*. Z kontextu vyvozují, že se situace odehrála před opravdu malou chvílí, ne-li skoro současně s další akcí (ruka na čele). Usuzují tak na základě predikátů v přítomném čase ve všech ostatních větách.

(16)

Un primer aspecto es el señalado por uno de los maestros respecto a los cambios en el vestido y el peinado. Si bien, como se ha mencionado líneas arriba, los niños han cambiado, esto mismo no ocurre en el caso de las niñas; la influencia de los medios se habría dado de forma diferenciada. (TRINIDAD, Rocío. *¿Qué aprenden los niños del campo con la televisión? Globalización, socialización y aprendizaje*. Instituto de Estudios Peruanos, Lima [Peru], 2002. Odborná literatura.)

Příklad (16) řadím k *hechos recientes limitados al día de hoy*, z kontextu vyplývá silná vazba mezi časovým úsekem, ve kterém je zasazena událost, a momentem promluvy; zároveň tento časový úsek nekončí momentem promluvy, jelikož lze předpokládat, že zmíněný odstavec jsem si přečetl před krátkou chvílí a autor nyní na tento úsek upozorňuje.

3.4 Antily

3.4.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro oblast Antil jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*; *evidencial resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro oblast Antil také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v oblasti Antil neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 660 výsledků pro *he* ve 356 dokumentech a 476 výsledků pro *ha* ve 419 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 10. výsledek pro *he* a každý 10. výsledek + 3 náhodné výsledky pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 3 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.4.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	40	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	2	ANO	Otevřený a ukončený význam mají stejnou platnost, rozlišuje pouze kontext
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	4	ANO	Konstrukce mohou mít jak ukončený význam, tak otevřený význam, který se ještě stále může změnit. Pro rozlišení a ukotvení děje v jeho otevřeném významu se přidávají pomocná adverbia jako <i>todavía</i> .
De hechos recientes limitados al día de hoy	5	ANO	

De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	49	ANO	
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	ANO	
Evidencial resultativo	0	?	
Evidencial no resultativo	0	ANO	
Perfectivo o de aoristo	0	ANO	

Tabulka 3 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro oblast Antil

Níže popisují některé příklady, které považují za důležité dále analyzovat.

(17)

[...] *Berlín-Tegel la gente se había reunido frente al televisor donde se supone que estuvieran anunciados los vuelos retrasados y los que nunca llegarían. Todos allí para ver las imágenes de la caída del Muro. El muro de Berlín **ha caído**, decía el periodista. Todo había comenzado con una confusión, como empieza todo o casi todo. Decía Shabowski que él sólo había dicho que autorizaba los viajes al extranjero y que los vopos, no se opondrían al paso.* (CARDONA, Cezanne. *La velocidad de lo perdido*. Terranova Editores, Puerto Rico, 2010. Beletrie.)

Příklad (17) řadím k *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Příklad vykazuje také jisté rysy interpretace *evidencial narrativo*, avšak ne dostatečně pro to, aby spadal pod tuto kategorii. Jde v podstatě o vyprávění ve vyprávění a zároveň se jedná o prodlouženou přítomnost, pokud se na situaci díváme z pohledu momentu promluvy zmíněného novináře.

(18)

[...] *contrato con el gobierno militar de la isla no sólo fue para traducir, sino también para espiar, para que nos mantuviera enterados, disponiendo usted de suficientes recursos para estructurar una vasta red de informadores.* (Transición). *¡Coño, Rocafort!, ¿qué ha pasado? ¡Dígame!, ¿qué coño **ha pasado**?* (CASTILLO, Efraim. *Los inventores del monstruo*. Drama

en nueve cuadros. Editora Nacional, Santo Domingo [Dominikánská republika], 2005. Beletrie.)

Příklad (18) přiřazuji k *hechos recientes limitados al día de hoy*. Pomocí antepřezentu se mluvčí ptá na událost, která se odehrála před malou chvílí a v rámci stejného časového úseku jako moment promluvy. Kdyby tomu bylo jinak, standardní by bylo užití jednoduchého minulého času.

(19)

*Lo **he leído** durante años, sólo este libro. Una y otra vez sin detenerme. Reiniciándolo cuando llegaba al final, donde se describe la gran fiesta, un baile de inauguración, y volviendo a la primera palabra, en el momento en que se duerme en aquella casa en Combray y sueña con la detención del [...]* (PRIETO, José Manuel. *Rex*. Anagrama, Barcelona, 2007. Beletrie.)

U příkladu (19) mluvčí knihu četl znovu a znovu během let, z kontextu však není jasné, jestli knihu stále čte stejným způsobem, nebo jestli knihu odložil a už ji nečte. Náповědou by mohlo být použité imperfektum v další větě, což by evokovalo uzavřený děj. Podle RAE jsou v této oblasti přípustné obě varianty, pokud není blíže specifikováno jinak. Řadím ke *continuo*.

(20)

*Hoy me **he despertado** con unas frases martillando en mi cerebro: [...]* (GUTIÉRREZ, Pedro Juan. *Corazón mestizo. El delirio de Cuba*. Planeta, Barcelona, 2007. Beletrie.)

Tento příklad (20) řadím k *hechos recientes limitados al día de hoy*, podle RAE by se v této oblasti měla vazba *hoy + pretérito perfecto compuesto* vyskytovat v situacích, kdy *hoy* nese význam *dnes*, v *tento den*. Zároveň se jedná o osobní zkušenost, která použití této vazby dovoluje i v ostatních oblastech, ve kterých se standardně nepoužívá *pretérito perfecto de sucesos recientes*.

(21)

*Recordó que "en la década de los ochenta, cuando nadie pensaba ni soñaba con el Arte Digital en nuestro país, Luis Miguel, desde un pequeño taller en el Instituto Superior de Arte, creó las primeras obras digitales cubanas, que forman parte de la memoria de este arte que hoy **ha encontrado**, gracias al talento de los creadores, un espacio en la cultura cubana".* (RELOBA, Xenia. "Homenaje a dos pioneros abre programa del Salón de arte digital". In *La Jiribilla*, La Habana [Kuba], 2009. Novinový článek.)

Oproti předchozímu příkladu (20) je zde (21) vazba *hoy + pretérito perfecto compuesto* jiného charakteru, *hoy* nese spíše význam *v dnešní době*. Společně s osobní zkušeností, kterou

zmiňuji v předchozím příkladě, je tento význam další možností, jak vedle sebe postavit *hoy* a *pretérito perfecto compuesto* v oblastech, pro které není přirozené *pretérito perfecto de sucesos recientes* (například věta *Mariana ha llegado hace un rato* a podobné konstrukce).

(22)

"*Compañeros, Samuel ha muerto. No se puede hacer nada. Vamos a tratar de detener las reses.*" (MAGGILOLO, Marcio Veloz. *Ritos de cabaret*. Siruela, Madrid, 2007. Beletrie.)

V tomto případě příklad (22) interpretuji jako *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, jelikož se jedná o prosté sdělení či předání informace ostatním posluchačům a bez širšího kontextu nelze určit, jestli se situace odehrála ve stejném časovém období, jako moment promluvy, účastníci promluvy tak zasazují událost do rozšířené přítomnosti. Zároveň se nejedná o překvapení nad nově nabytou informací, které by evokovalo interpretaci *evidencial resultativo*.

(23)

"*Su legado no está completo. Su influencia aún crece y se expande. Aún no ha alcanzado su máximo potencial*", *aseguró a Efe Ray Hitchins, profesor de la Unidad de Reggae de la Universidad jamaicana de West Indies*. (El Nuevo día. "Commemoran el legado de Bob Marley en el mundo". San Juan [Portoriko], 2015. Novinový článek.)

U příkladu (23) se jedná o *continuo con negación*, na tomto příkladě ilustruji další možnost, jak rozlišit otevřený a uzavřený význam. Příslovce *aún* zde plní stejnou funkci jako příslovce *todavía* a činí tak situaci stále otevřenou s možností změny do budoucna.

3.5 Kontinentální karibská oblast

3.5.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro kontinentální karibskou oblast jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *evidencial resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro kontinentální karibskou oblast také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales pero sin vinculación expresa con el presente*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v kontinentální karibské oblasti neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 1037 výsledků pro *he* v 603 dokumentech a 802 výsledků pro *ha* v 682 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 20. výsledek pro *he* a každý 15. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 4 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.5.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	36	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	2	ANO	Preferencia otevřeného významu, který nadále trvá i během momentu promluvy
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	3	ANO	Preferencia otevřené varianty, která indikuje možnou změnu stavu do budoucna
De hechos recientes limitados al día de hoy	7	ANO	V Kolumbii se používá, v části Venezuely nikoliv
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	49	ANO	V Kolumbii se používá, v části Venezuely nikoliv
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	ANO	
Evidencial resultativo	3	ANO	
Evidencial no resultativo	0	ANO	
Perfectivo o de aoristo	0	ANO	

Tabulka 4 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro kontinentální karibskou oblast

Znovu uvádím několik příkladů z této oblasti.

(24)

*"Estoy muy contento con el partido que **ha hecho** de mi equipo. Jugaron muy bien, pero a veces el balón no quiere entrar en la portería. No fue nuestro día, pero todavía seguimos con vida y lucharemos hasta el final", dijo Ranieri a la cadena BBC tras el choque. (El Tiempo, "Leicester tropezó en la Premier; Chelsea volvió a ganar". Bogotá [Kolumbie], 2016. Novinový článek.)*

Označuji příklad (24) jako *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, jelikož je podle kontextu jasné, o jakou se jedná situaci – hráč nebo trenér v rozhovoru pro BBC komentuje utkání, které už skončilo, což dokazuje použití jednoduchých minulých časů v okolních větách. Popisovaná událost se tak odehrála v časovém období, které nepokračuje do přítomnosti, avšak pomocí předpřítomného času je rozvíjena v rozšířené přítomnosti.

(25)

*Sacudida del avión. Tempestad. MIRANDA aplaude feliz. ANTONIO se encomienda a todos los santos. Un rayo los envía al centro de Cali. ANTONIO cae de bruces sobre el asfalto. MIRANDA **ha desaparecido**. (REY, Sandro Romero. *Nuestra señora de los Remedios*. Academia Superior de Artes de Bogotá [Kolumbie], 2004. Divadelní scénář.)*

Tento příklad (25) řadím mezi *hechos recientes limitados al día de hoy*, jelikož kontext jasně vyobrazuje náhlost události, ke které právě došlo. Je patrné, že Miranda zmizela o velmi malý časový úsek dříve, než se nachází moment promluvy. Toto tvrzení dokládám také žánrem tohoto příkladu – jedná se o zapsaný divadelní scénář, přičemž pro potřeby takového zápisu je vhodné popisovat jednotlivé události krok za krokem bez odkazování do vzdálené minulosti, jak dokazují i věty předcházející zkoumané konstrukci.

(26)

*Qué curioso: en el maletero tampoco está. Había revisado todos los estantes, donde reina el meticuloso orden de Daniel. Nada. Encontró otros, pero no ese. Y el día **ha comenzado** hace mucho ya. (BER, Krina. "La recogelatas". *Cuentos con agujeros*. Monte Ávila Editores Latinoamericana, Caracas [Venezuela], 2004. Beletrie.)*

Příklad (26) přiřazuji interpretaci *hechos recientes limitados al día de hoy*. Z kontextu je (navzdory použité konstrukci *hace mucho*) patrné, že se popisovaná událost odehrála v ten samý den (který je popisován jako právě probíhající), jako moment promluvy.

(27)

*"Nací en lechería, aquí **he trabajado** toda mi vida como pescador y artesano, me gusta enseñar lo que sé a los más jóvenes"* comentó José Ángel Marval, quien forma parte del patrimonio cultural viviente. (El Universal. "Municipio Diego Bautista Urbaneja cumple 20 años de fundado". Caracas [Venezuela], 2012. Novinový článek.)

Příklad (27) řadím k interpretaci *continuo*, zajímavá je hlubší interpretace tohoto příkladu. Z kontextu není jasné, jestli muž zjevně staršího ročníku stále pracuje jako rybář a řemeslník a o svém aktuálním řemesle vypráví mladším generacím, nebo jestli už dále nepracuje a o svých řemeslných letech jen přednáší a předává zkušenosti. V této oblasti se podle RAE preferuje otevřený význam, který nadále pokračuje i během momentu promluvy, totiž že muž stále pracuje jako řemeslník. Pro vyjádření ukončeného významu by byl použit tvar *trabajé*.

(28)

*"**He trabajado** como maestro, desde la secundaria a la universidad, y cuando vi la posibilidad de que podía sobrevivir de la literatura y el periodismo cultural, me dediqué a ellos. Hice especialización en el campo pedagógico con niños afectados por discapacidad y cursos de Literatura Latinoamericana".* (El Carabobeño, "Hay que escuchar a los niños como seres creativos". Valencia, 2008. Novinový článek.)

Tento příklad (28) řadím k interpretaci *experiencial*, zajímavostí je podobnost s předchozím příkladem. Nabízel by se také výklad *continuo*, avšak v tomto případě je trvání popisované události ukončeno jasně vymezeným úsekem a jedná se tak o zkušenostní situaci mluvčího.

(29)

*¿El filósofo **ha muerto**?* (Revista Arcadia. "¿Dónde están los filósofos?". Bogotá [Kolumbie], 2011. Novinový článek.)

Příklad (29) interpretuji jako *evidencial resultativo*, konstrukce vyjadřuje překvapení nad nově nabytou informací. Jak popisují u obecné charakteristiky této interpretace, paradigma je možné nahradit parafrází se slovesem *estar* – *El filósofo **está muerto***.

(30)

*Santos **ha enloquecido**. Delira. Yo sólo guardo silencio. La verdad, no entiendo qué le atrae de todo este asunto sin pies ni cabeza. ¿Será tan bruto de creer que va a desenredar alguna*

madeja y alcanzar lo que él llama la Gloria? (SOLANO, Andrés Felipe. *Sálvame, Joe Louis*. Alfaguara, Bogotá [Kolumbie], 2007. Beletrie.)

Podobně jako v příkladě (29), i zde (30) se přikláním k výkladu *evidencial resultativo*, v tomto případě se jedná o výslednou změnu stavu popisované události. Lze také nahradit parafrází *Santos está loco*.

3.6 Chile

3.6.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro oblast Chile jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *evidencial resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro oblast Chile také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikuji ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v oblasti Chile neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 602 výsledků pro *he* ve 348 dokumentech a 390 výsledků pro *ha* ve 340 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 10. výsledek pro *he* a každý 7. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 5 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.6.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	30	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	4	ANO	Preferenze otevřeného významu, který nadále trvá i během momentu promluvy

Continuo con <i>negación + predicado puntual</i>	1	ANO	Preferencia otevřeně varianty, která indukuje možnou změnu stavu do budoucna
De hechos recientes limitados al día de hoy	2	NE	Zmiňuji jako příklad (31)
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	61	NE	Zde upozorňuji na fakt, že do této kategorie započítávám také konstrukce, které popisují v kapitole 2.3. RAE sice uvádí, že tato interpretace není v této oblasti používána, avšak započítáváním i jiných interpretací jsem se dostal k tomuto počtu výskytů
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	ANO	
Evidencial resultativo	0	?	
Evidencial no resultativo	0	ANO	
Perfectivo o de aoristo	2	NE	Zmiňuji jako příklady (32) a (33)

Tabulka 5 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro oblast Chile

Stejně jako v předchozích analýzách i zde uvádím několik příkladů.

(31)

"He hablado con su mujer hace un rato. Ahora el estudiante se la ha llevado ante el juez de instrucción." (GALEMIRI, Benjamín. *"El neo-proceso". El lobby del odio y otras obras.* Catalonia, Santiago de Chile, 2006. Beletrie.)

Příklad (31) řadím mezi *hechos recientes limitados al día de hoy* vzhledem k použité konstrukci *hace un rato*. Zajímavostí je, že podle RAE by se v této oblasti neměla tato vazba vyskytovat spolu s předpřítomným časem, v mých výsledcích se však objevuje.

(32)

Eso también se termina, Eminencia –interrumpió Betsabé-. Se lo voy a decir, pues ya nada importa. Anoche he visto a Durand y a Blanche en la Piedra Angular. Se han hablado, se han identificado, han roto todas las reglas de la Piedra Angular, la cual por cierto yo condeno -continuó-, y los he escuchado. He oído que piensan huir de esta isla. Hablan de comenzar una

nueva vida lejos de Maiokati, y no se [...] (BIGGS, Jorge. En torno a la casa de Madame Lorraine. Editorial Cuarto Propio, Santiago de Chile, 2001. Beletrie.)

Tento příklad (32) řadím mezi interpretaci *perfectivo o de aoristo*, jelikož *anoche* je časové období, které už jasně skončilo. Příklad se do jisté míry prolíná s *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, avšak v tomto případě vyjadřuje konstrukce *anoche he visto* stejně ukončené časové období jako *ayer he visto*.

(33)

*El NAF fue el responsable de la propuesta que llevó a la Política Nacional de Medicamentos. Debes discutir con todos los actores involucrados como el sector privado, farmacéutico, profesionales de salud, control social y con todo el mundo. La política farmacéutica se **ha formulado** hace varios años y se ha actualizado recientemente. La lista de medicamentos esenciales está siendo actualizada por nosotros (NAF), a través de comisiones que el Ministerio definió para evaluar qué medicamentos se incorporarán a las guías terapéuticas y conduciendo todo el proceso. (Revista Chilena de Salud Pública. "Lobby Farmacéutico y Derecho a la Salud". Santiago de Chile, 2012. Novinový článek.)*

Jedná se o obdobnou situaci jako v předešlém příkladě (32) s *anoche he visto*. Vazba *se ha formulado hace varios años* je v tomto příkladě (33) již dlouho ukončený děj, který kontrastuje s hned následující větou. Takto postavenou vazbu řadím k *perfectivo o de aoristo*. Podle RAE by se tato interpretace neměla v této oblasti vyskytovat.

(34)

*Nervioso sale el cura de la carnicería. En realidad **ha estado** nervioso toda la semana. (CÁREZ-LORCA, Sebastián. Sucedáneo. Consejo Nacional de la Cultura y las Artes, 2012. Beletrie.)*

Příklad (34) řadím mezi *continuo*, událost stále trvá i během momentu promluvy, kontext to dokonce přímo uvádí pomocí vazby v přítomném čase *Nervioso sale el cura*.

(35)

*Un proyecto que, en forma tentativa, tituló "Pinochet **ha muerto**. ¿Ha muerto Pinochet?", y que podría tardar algunos años más en llegar a la pantalla grande, ya que, según el vidente que el mismísimo Agüero consultó, "Pinochet morirá tras las rejas y de muerte natural". (ASTE, Catalina Castro. "Adiós, general". In La Nación, Santiago de Chile, 2006. Novinový článek.)*

V tomto příkladě (35) se přikláním k interpretaci *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. U popisované události není přímo vyjádřený vztah s momentem promluvy (neodehrává se ve stejném časovém období), zároveň je událost prezentována jako aktuální. Nejedná se ani o překvapení nad nově nabytou informací, což specifikuje kontext.

(36)

Reina ha muerto. ¿Y me invitó a morir esa mirada? Quizás morimos sólo porque nadie quiere morirse con nosotros, nadie quiere mirarnos a los ojos. (SERRANO, Marcela. *Lo que está en mi corazón*. Planeta, Barcelona, 2001. Beletrie.)

Stejně jako v předešlém příkladě (35) řadím příklad (36) z obdobných důvodů mezi *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*.

(37)

He esperado este momento durante mucho tiempo. Solos y sin que nadie nos estorbe –agregó. Confieso que esperaba otra clase de encuentro. No imaginé que estuvieras tan acabado. (ETEROVIC, Ramón Díaz. *El Segundo Deseo*. LOM, Santiago de Chile, 2006. Beletrie.)

Příklad (37) řadím mezi *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, dle kontextu je zřejmé, že zmíněný očekávaný moment právě nastal, a událost je prezentována jako aktuální. Zároveň nelze s jistotou určit přímou vazbu na moment promluvy.

(38)

El problema para algunos es que pese al trauma, creen que la "pasión minera" es más fuerte. "Mi papá ha sido minero toda la vida, por su edad seguramente se va a jubilar, pero nunca se le va sacar el bichito por entrar a un pique", dice Omar Reygadas sobre su padre del mismo nombre. (ROJAS, A.; ÁLVAREZ, R.. "Rescatistas alistan 'Fase 5' para reinsertar a mineros en superficie". In *El Mercurio*, Santiago de Chile, 2010. Novinový článek.)

Na tomto příkladě (38) ilustruji fungování interpretace *continuo* v oblastech Hispánské Ameriky kromě andské oblasti a Antil. Na první pohled nelze rozlišit otevřený a uzavřený význam události, avšak kontext jasně sděluje pomocí další věty, že se jedná o otevřený význam (otec byl horníkem po celý život, je jím i nadále a do důchodu se teprve chystá). Tento význam by byl pro tuto zónu typický i bez dalšího vysvětlujícího kontextu. Řadím tedy ke *continuo*.

3.6.3 Sekundární analýza na korpusu CORPES XXI

Pro účely této sekundární analýzy jsem se rozhodl znovu použít korpus CORPES XXI, na kterém lze jednoduše vyhledávat v této specifické oblasti. Budu zkoumat četnost výskytů vazby *hace un rato* a jednotlivé časy, které se s ní pojí. Podle RAE by se v této oblasti neměla vazba *hace un rato* a další podobná vyjádření interpretace *hechos recientes limitados al día de hoy* pojít s paradigmatem *HE HABLADO*, jelikož se jedná o ukončenou činnost.

Dotaz byl sestaven na žánrově neomezeném korpusu CORPES XXI tak, že do políčka *forma* jsem vepsal *hace un rato*, korpus jsem si stejně jako v hlavní analýze geograficky omezil na oblast Chile a vyhledával jsem pomocí tlačítka *Concordancia*. Celkem korpus vyhledal 82 příkladů v 50 dokumentech. Všechny tyto příklady jsem ručně prošel a vypsals, s jakými časy se tato vazba pojí. U 14 výsledků se nejednalo o hledanou vazbu, proto byly z analýzy vyřazeny. Následující tabulka č. 6 shrnuje získané výsledky.

Použitý čas	Počet
Jednoduchá minulost	55
Imperfektum	6
Předminulý čas	3
Předpřítomný čas	4
Nelze určit (chybí kontext, nejedná se o hledanou vazbu atp.)	14

Tabulka 6 - výsledky hledání vazby *hace un rato* na korpusu CORPES XXI a časy, které se k ní pojí

Za výsledek této analýzy bych považoval fakt, že se v oblasti Chile skutečně mnohonásobně více s touto vazbou používá jednoduchý minulý čas, avšak varianta s předpřítomným časem může být také použita, nelze kategoricky odmítnout její existenci v tomto regionu.

3.7 Mexiko a Střední Amerika

3.7.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro oblast Mexiko a Střední Amerika jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales pero sin vinculación expresa con el presente*; *evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)*; *evidencial resultativo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro oblast Mexiko a Střední Amerika také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v oblasti Mexika a Střední Ameriky neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 1554 výsledků pro *he* v 956 dokumentech a 1300 výsledků pro *ha* v 1080 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorpusu jsem vzal každý 30. výsledek pro *he* a každý 20. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorpus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 7 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.7.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	33	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	7	ANO	Preference otevřeného významu, který nadále trvá i během momentu promluvy
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	3	ANO	Preference otevřené varianty, která indikuje možnou změnu stavu do budoucna
De hechos recientes limitados al día de hoy	8	ANO	Pouze v určité části Střední Ameriky
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	51	ANO	Pouze v určité části Střední Ameriky
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	?	Pouze v určité části Střední Ameriky
Evidencial resultativo	0	?	
Evidencial no resultativo	0	ANO	

Perfectivo o de aoristo	0	ANO	
-------------------------	---	-----	--

Tabulka 7 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro oblast Mexika a Střední Ameriky

Znovu uvádím několik příkladů, které podrobněji rozeberu.

(39)

*Me alegro mucho por ti y te apoyaré como lo **he hecho** hasta el día de hoy. Se nota que estás feliz –dijo alborozada.* (SABANERO, Sandra. *Boda Mexicana*. Ediciones B, Barcelona, 2002. Beletrie.)

Vazba *hasta el día de hoy* u tohoto příkladu (39) zasazuje událost do stejného časového období, v jakém se odehrává moment promluvy, proto řadím mezi *hechos recientes limitados al día de hoy*.

(40)

*Retiro de mi cabeza el gorro que **he usado** durante días, sólo para descubrir que estoy perdiendo cabello rápidamente. Sofía también ha dejado una gran cantidad de cabellos en la almohada. La comezón es inevitable. Algo debe de contener esa lluvia que a diario golpea nuestras cabezas. Odio tanto que Ella se haya llevado su paraguas al partir.* (DON, Rubén. *La Consecuencia de los días*. Universidad Autónoma de la Ciudad de México, México D. F., 2005. Beletrie.)

Tento příklad (40) interpretuji dvěma způsoby. Prvním je interpretace *experiencial*, jedná se o zkušenostní situaci mluvčího, která je ohraničena časovým úsekem *durante días*. Zároveň nemohu opustit od interpretace *hechos recientes limitados al día de hoy*, jelikož si mluvčí přesně během momentu promluvy (což je patrné z ostatních predikátů v přítomném čase v rámci první věty) sundává z hlavy čepici nebo klobouk, který pár dní nosil. Z toho dedukuji, že pokrývku hlavy měl na hlavě ještě těsně před začátkem promluvy. Časové období, do kterého je zasazena popisovaná událost, tak pokračuje dál i během momentu promluvy.

(41)

*Recientemente Laclau **ha continuado**, ampliado y modificado su definición de populismo. Quiere ofrecer una plataforma lógica y racional a los populismos latinoamericanos. Lo que llama la "razón populista" debe ser capaz de transformar la crítica de los aspectos negativos (la vaciedad del discurso) en exaltación de sus virtudes (el líder). Ahora sustituye la [...]*

(BARTRA, Roger. “Populismo y democracia en América Latina”. In Letras Libres, México D. F., 2008. Novinový článek.)

Příklad (41) řadím k *hechos recientes limitados al día de hoy*, příslovce *recientemente* indikuje propojení časového období, ve kterém se nachází událost, s momentem promluvy, což dokládá i RAE (2009, 1733, 23.8k). Předpokládá se také, že časové období trvá dál i během momentu promluvy.

(42)

*En las últimas dos semanas **he escuchado** a dirigentes del PRD, además de su propio candidato presidencial, presumir la idea de que en el 2 de julio de 2006 se repetirá un fenómeno parecido a lo que aconteció el 2 de julio de 1988. En términos generales, acontecieron dos cosas en ese 88.* (PIERCE, Ricardo Pascoe. “¿Un nuevo 88?” In El Universal, México D. F., 2006. Novinový článek.)

Tento příklad (42) interpretuji dvěma způsoby. Prvním z nich je *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, jelikož se jedná o jistou rozšířenou přítomnost a posluchač vnímá sepnutost časového období (*en las últimas dos semanas*) a momentu promluvy. Zároveň uvádím za přípustnou i variantu *continuo*, jelikož mluvčí může i nadále poslouchat projevy představitelů zmíněné politické strany; tato varianta by navíc byla podle RAE pro tuto oblast příhodná. Dalším faktem je to, že pro zemi jako je Mexiko, ze které pochází tento příklad, je typické užívání paradigmatu *HE HABLADO* pro situace, které pokračují do přítomnosti a nejsou ukončeny, kdežto užití paradigmatu *HABLÉ* indikuje ukončenost popisované události. Pro země z této oblasti je tak přípustná věta *Hoy estuvo más tranquilo*, která popisuje již ukončený stav. Po hlubší analýze se rozhoduji příklad přiřadit oběma interpretacím.

(43)

*Es fundamental, no obstante, consolidar a PEMEX, la empresa que por más de setenta años **ha explorado** y explotado en forma efectiva los hidrocarburos del país, para que pueda llevar a cabo en condiciones de fortaleza las alianzas necesarias que permitan explotar los reservorios compartidos en los que haya un riesgo real de pérdida del recurso que nos corresponde.* (MELGAR, Lourdes. “Los yacimientos transfronterizos de México”. In VALDIVIA, Gerardo Gil; DOMÍNGEZ, Susana Chacón. La crisis del petróleo en México. Foro consultivo científico y tecnológico, México D. F., 2008. Odborná publikace.)

Tento příklad (43) řadím mezi *continuo*. Z kontextu je patrné, že společnost *PEMEX* tak činí i nadále, situace se neuzavírá momentem promluvy. Toto tvrzení podkládám stejnými fakty, jako v předešlém příkladě.

(44)

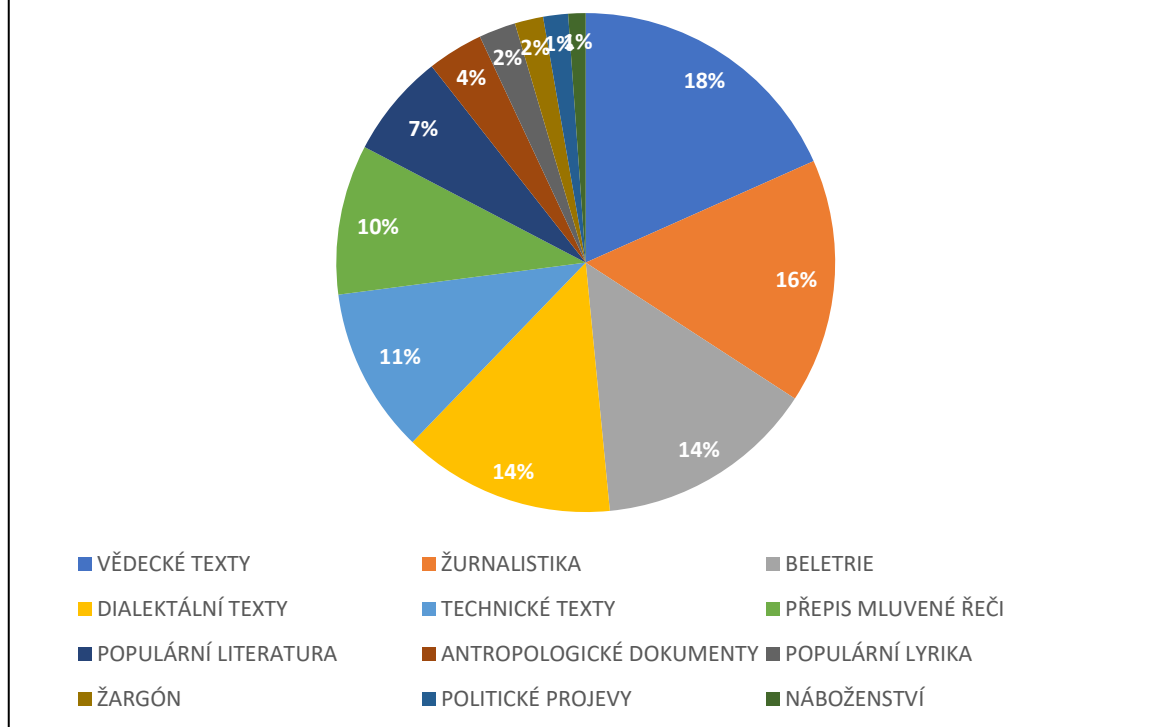
*Si, gracias a Dios y a tres de mis maestros, que me han orientado hasta ahora; el profesor Padilla en cuarto y quinto grado, el profesor Chamorro en Tercer Ciclo y el profesor Umaña ahora en la ENCO... también le agradezco en el alma, a Don Memitto, el Director de la escuela, él se **ha convertido** en mi mentor desde hace dos años.* (ZELADA, Julio. *Mentalidad de triunfador 1*. San Salvador [El Salvador], 2010. Odborná publikace.)

Jak zmiňuji v příkladech (42) a (43), pro tuto zónu je typické užití paradigmatu *HE HABLADO* pro situace, které nejsou ukončeny a pokračují i během momentu promluvy, a paradigmatu *HABLÉ* pro již ukončené situace. Tento příklad (44) je názornou ukázkou této opozice. Je zřejmé, že popisovaná změna stavu se odehrála před dvěma roky, ale jelikož trvá i do dneška (a předpokládá se její trvání i do budoucna), mluvčí volí předpřítomný čas. Z toho důvodu zařazuji tento příklad ke *continuo*.

3.7.3 Sekundární analýza na korpusu CEMC

Na základě výsledků získaných v předchozí analýze jsem se rozhodl dále prozkoumat interpretaci *hechos recientes limitados al día de hoy*. V této oblasti by se měl tento jev vyskytovat pouze v omezené míře a ve specifické části Střední Ameriky, v Mexiku nikoliv. Zaměřil jsem se konkrétně na vazbu *hace poco*, která stojí před nebo za paradigmatem *HE HABLADO*. K výzkumu jsem použil jednojazyčný korpus současné mexické španělštiny CEMC. Tento korpus obsahuje necelé dva miliony jednotlivých slov v 996 dokumentech od mexických autorů z let 1921-1974. Graf č. 1 zobrazuje procentuální zastoupení jednotlivých typů textů.

Graf č. 1 - typy textů v korpusu CEMC

Dotaz byl sestaven pomocí tlačítka *Consulta* ve tvaru "hace poco", výsledky jsem si následně seřadil abecedně od slova nalevo od hledané fráze, abych dosáhl vyhledání fráze *hace poco*. Z celkem 90 výsledků se v 57 případech jednalo skutečně o hledanou vazbu, zbylé výsledky považuji kvůli nepřesnému vyhledávacímu systému tohoto korpusu za šumy, jelikož zadaný dotaz hledá i v rozdělené podobě.

Následující tabulka č. 8 shrnuje získané výsledky a udává, jaký čas byl při této vazbě použit.

Použitý čas	Počet
Jednoduchá minulost	32
Imperfektum	8
Předpřítomný čas	1
Nelze určit (chybí kontext, nejedná se o hledanou vazbu atp.)	16

Tabulka 8 - výsledky hledání vazby *hace poco* na korpusu CEMC a frekvence použitých časů

Z tabulky vyplývá, že v Mexiku se skutečně většinově nepoužívá typ zkoumaného paradigmatu jako označení nedávných událostí, které se odehrály před malou chvílí vůči momentu promluvy. V této zemi se používá předpřítomný čas pro události, které pokračují dále

během momentu promluvy, a jednoduchý minulý čas pro události, které jsou již ukončeny, čehož je tato analýza důkazem.

3.8 Laplatská oblast

3.8.1 Možná užití paradigmatu a postup analýzy

Pro laplatskou oblast jsou podle RAE bez doplňujících informací přípustná tato užití paradigmatu: *experiencial*; *de hechos recientes limitados al día de hoy*; *de hechos presentados como actuales pero sin vinculación expresa con el presente*; *evidencial resultativo*; *perfectivo o de aoristo*. Tyto interpretace jsou v tabulce vyznačeny zelenou barvou.

Následující užití jsou pro laplatskou oblast také přípustná, avšak s určitými charakteristickými atributy, které blíže specifikují ve sloupci komentářů: *continuo (con predicados de estado y de actividad)*; *continuo con negación + predicado puntual*. Tyto interpretace jsou v tabulce označeny žlutou barvou.

Červenou barvou pak označuji všechny ostatní interpretace, které by se v laplatské oblasti neměly podle RAE používat.

Pro tuto oblast jsem získal celkem 610 výsledků pro *he* ve 380 dokumentech a 511 výsledků pro *ha* ve 412 dokumentech.

Pro vytvoření vlastního subkorporu jsem vzal každý 10. výsledek pro *he* a každý 10. výsledek pro *ha*. Tímto způsobem jsem získal subkorporus se stovkou výskytů, které jsem jednotlivě interpretoval. Tabulka č. 9 je souhrn všech interpretací a četností výskytů včetně komentářů a sloupci o souladu s geografickým rozšířením podle RAE.

3.8.2 Dílčí analýza

RAE Interpretace	Počet výskytů	Shoduje se rozšířením podle RAE	Komentář
Experiencial	32	ANO	
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	4	ANO	V severovýchodní části (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední části (severovýchodně od Córdoby) Argentiny mají otevřený a ukončený význam stejnou platnost, rozlišuje pouze kontext. Zbytek laplatské oblasti se přiklání k otevřenému významu

Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	2	ANO	V severovýchodní části (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední části (severovýchodně od Córdoby) Argentiny mohou mít konstrukce jak ukončený význam, tak otevřený význam, který se ještě stále může změnit. Pro rozlišení a ukotvení děje v jeho otevřeném významu se přidávají pomocná adverbia jako <i>todavía</i> . Ve zbytku této oblasti dochází k preferenci otevřené varianty, která indikuje možnou změnu stavu do budoucna
De hechos recientes limitados al día de hoy	4	ANO	Používá se v Paraguayi a v severovýchodní části (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední části (severovýchodně od Córdoby) Argentiny
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	54	ANO	Používá se v Paraguayi a v severovýchodní části (od Tucumánu k bolivijské hranici) a střední části (severovýchodně od Córdoby) Argentiny
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	ANO	
Evidencial resultativo	4	ANO	
Evidencial no resultativo	0	ANO	
Perfectivo o de aoristo	1	ANO	Používá se v Paraguayi a v severovýchodní části Argentiny (od Tucumánu k bolivijské hranici)

Tabulka 9 - interpretace 100 výsledků ze subkorpusu vytvořeného z korpusu CORPES XXI pro laplatskou oblast

Uvádím několik příkladů k hlubšímu zkoumání.

(45)

*Fue su padre el que se encargó de hablar con la prensa no bien se dio a conocer la triste noticia: "Peaches **ha muerto**. Estamos destrozados. Ella era la más divertida, más inteligente, más ingeniosa y más loca de todos nosotros. Hablar en pasado sobre ella me destruye. Era tan bella... ¿Cómo es posible que no volvamos a verla? ¿Cómo lo soportaremos? Nosotros la queríamos y la recordaremos siempre. [...]"* (La Nación. "La misteriosa muerte de la hija de Bob Geldof". Buenos Aires [Argentina], 2014. Novinový článek.)

Tento příklad (45) interpretuji jako *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Jedná se o rozhovor s novináři, v rámci kterého mluví otec o smrti své dcery, událost tak prezentuje jako aktuální, avšak časové období, ve kterém se odehrává, nepokračuje během momentu promluvy. Vzhledem k většímu časovému rozestupu mezi událostí a rozhovoru s novináři vylučuji možnost interpretace *evidencial resultativo*, jelikož otec o události již věděl před rozhovorem s novináři a nejedná se tak o překvapení nad nově nabytou informací, pouze o předání informace.

(46)

*Pero las de Beauvoir debían de ser agradables. Como toda ella. Francesa, algo burguesa, pero, me imagino, su intelecto la rescató de lo que hubiera llegado a ser, dado su origen. Yo veo a Beauvoir a través de los ojos de Josefina. Este año **he leído** varios de sus libros, pero la tengo siempre como profeta de las aspiraciones josefianas. Todo lo que en Beauvoir era tan concreto y firme, tan francés, en Josefina es pura aspiración. Porque la argentinidad de Josefina la traiciona permanentemente. La argentinidad es un lastre. Sobre todo para aquellos que quieren ser concretos [...] (FERREYRA, Gustavo. *Piquito de oro*. Seix Barral, Buenos Aires [Argentina], 2011. Beletrie.)*

Příklad (46) řadím mezi *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente* kvůli použití vazby *este año*. Jedná se o rozšířenou přítomnost, kdy toto časové období pokračuje i během momentu promluvy. Tento příklad zde uvádím především proto, abych demonstroval, jak vzdálené události může mluvčí prezentovat jako stále aktuální, v tomto případě až jeden rok.

(47)

*Bueno, **he trabajado** en una clínica en el área de terapia intensiva infantil durante algún tiempo, acompañando a los pacientes y sobre todo, conteniendo a los familiares y vi morir a muchos chicos en ese lapso. No fue una experiencia agradable. (ROLÓN, Gabriel. *Los padecientes*. Emecé, Buenos Aires [Argentina], 2011. Beletrie.)*

Příklad (47) zde uvádím z důvodu opozice mezi interpretacemi *experiencial* a *continuo*. V rámci prvotní interpretace je možné chápat konstrukci jako *continuo* s otevřeným a dále pokračujícím významem, což by bylo pro tuto oblast typické, avšak kontext jasně specifikuje již ukončený a časově ohraničený stav ze života mluvčího, v tomto případě pomocí vazby *durante algún tiempo*, proto řadím tento příklad k interpretaci *experiencial*.

(48)

*"No sé a qué hora sucedió todo, sólo sé que desde que tenía 17 años y hasta la mañana de hoy no **he hecho** cosa distinta que levantarme temprano todos los días, sentarme frente a un teclado para llenar una página en blanco o una pantalla vacía del computador con la única misión de escribir una historia aún no contada por nadie que le haga más feliz la vida a un lector inexistente", apuntó el autor. (Clarín.com. "García Márquez, homenajado en la apertura del IV Congreso de la Lengua". Buenos Aires [Argentina], 2007. Novinový článek.)*

Příklad (48) jsem se rozhodl přiřadit dvěma interpretacím. Konstrukce obsahuje jasně daný časový úsek (od sedmnáctého roku života mluvčího do dnešního dne), který evokuje zkušenostní situaci mluvčího. Proto je jednou z interpretací *experiencial*. Zároveň tento časový úsek vyjadřuje přímé propojení mezi událostí a momentem promluvy, obojí se odehrává v rámci stejného dne. Ačkoliv se popisovaný obecný stav rozvíjí po mnoho let, popisovaná událost se odehrála také dnes ráno a moment výpovědi je zasazený do stejného dne. Z toho důvodu příklad také interpretuji jako *hechos recientes limitados al día de hoy*.

(49)

*Ayer **he visto** algo terrible –digo, como si confesara un crimen. (ACCAME, Jorge. Forastero. Sudamericana, Buenos Aires [Argentina], 2008. Beletrie.)*

Přísluvečné určení času *ayer* vyjadřuje časový úsek, který už jasně skončil, proto příklad (49) interpretuji jako *perfectivo o de aoristo*.

(50)

*Cuando Nietzsche murió apareció pintado en los muros de una universidad americana: "Nietzsche **ha muerto**. Dios". "¿Quién tiene razón?" preguntas en un sofisma. Nietzsche casi fue a enterrarse en las selvas de tu tierra adonde su odioso cuñado racista fue a fundar una colonia. Conoces lo que queda de ella. Es la colonia alemana más pobre. (MONTANER, Juan. La zarza ardiente. Novela. Carlos Schauman Editor, Asunción [Paraguay], 2002. Beletrie.)*

V tomto příkladě (50) je patrné překvapení nad nově nabytou informací, konkrétně nad smrtí známé osobnosti, což dokládá i jakési zvolání *Dios*, které následuje bezprostředně za zkoumanou konstrukcí. Proto řadím tento příklad k *evidencial resultativo*.

3.8.3 Sekundární analýza na korpusu *Corpus del Español*

V této kapitole budu pomocí korpusu *Corpus del Español* zkoumat interpretaci *perfectivo o de aoristo* v laplatské oblasti. Konkrétně jsem zvolil vazbu *ayer he/ha visto*, která se vyskytuje přímo v hlavním výzkumu, jelikož se jedná o jasně ukončený časový úsek, který by mimo vyznačené oblasti vyžadoval použití jednoduchého minulého času.

Pro práci jsem vybral část korpusu *Web / Dialects*, který obsahuje přes dvě miliardy pozic. Jedná se o texty z celého internetu. V tomto subkorpusu jsem nejdříve zpracoval obecnou frekvenci výskytů paradigmatu *HE HABLADO* v jednotlivých oblastech, abych mohl později porovnat počet výskytů zkoumaného jevu s celkovým zastoupením dané oblasti paradigmatu na korpusu. Tyto dotazy vypadaly následovně: *he _vps-ms* a *ha _vps-ms*, přičemž tag *vps-ms* indikuje přičestí minulé mužského rodu v jednotném čísle.

Následně jsem do korpusu postupně zadal dotazy *ayer he visto* a *ayer ha visto* přes tabulku *chart*, která umožňuje rozdělení do jednotlivých zemí španělsky mluvícího světa a u každé z nich ukazuje také frekvenci výskytů. Pro dotaz se třetí osobou singuláru nenašel korpus žádný výsledek. Pro dotaz *ayer he visto* vyšlo celkem devět výsledků, tři ze Španělska, dva ze Spojených států amerických, dva z Argentiny a dva z Venezuely. Spojené státy z analýzy vyřazují, jelikož nelze zjistit skutečný původ autorů. Dodávám, že oblast Argentiny je společně s Venezuelou na korpusu celkovým počtem pozic zastoupená zhruba stejně a Španělsko je zastoupeno zhruba 3x více než předešlé oblasti. Z toho důvodu považuji tři výsledky ze Španělska za nerelevantní. Dokládám tedy, že se tento jev v oblasti Argentiny vyskytuje, ačkoliv není nějak výrazně zastoupen. Zajímavostí je pak zastoupení Venezuely, ve které by se podle RAE neměla tato interpretace vůbec používat.

4. Závěr

V závěru této práce se pokusím shrnout jednotlivé dílčí analýzy z praktické části. Porovnám výsledky, kterých jsem dosáhnul interpretací celkem 700 příkladů z jednojazyčného korpusu CORPES XXI ze všech sedmi geografických oblastí. Budu také zkoumat, do jaké míry moje zjištění korelují s geografickým členěním uváděným ve španělských gramatikách, zejména v *Nueva gramática de la lengua española*.

V oblasti *Španělsko* jsem na základě analýzy dospěl k závěru, že geografické rozdělení v užívání předpřítomného času je v souladu s tvrzením RAE. Výjimku tvoří jeden příklad, který jsem interpretoval jako *perfecto de aoristo*, avšak jedná se o jeden jediný sporný příklad, který jsem přiřadil hned dvěma interpretacím, proto z jeho existence nelze vyvozovat žádné závěry. Navíc jak uvádí ve své studii Ilpo Kempas, i v určitých oblastech kontinentálního Španělska dochází k užívání *perfecto de aoristo*, což jsem ve své analýze zohlednit nemohl vzhledem k omezením při geografickém třídění výsledků na korpusu CORPES XXI.

Výsledky z andské oblasti jsou také v souladu s geografickým rozšířením, které uvádí RAE. Ve výsledcích se neobjevuje žádný příklad, který by tomuto rozšíření neodpovídal, zároveň se výsledcích neobjevují dvě interpretace, které jsou typické pouze pro tuto zónu, konkrétně *evidencial no resultativo* a *evidencial narrativo*, což přisuzuji malému obecnému výskytu těchto jevů.

Třetí zkoumanou oblastí byla oblast Antil. U této oblasti jsem nevyhledal žádné interpretace, které by vysloveně odporovaly tvrzením španělských gramatik. K interpretaci *evidencial resultativo* jsem u této oblasti nenašel žádný příklad, čímž ovšem existenci tohoto jevu v této oblasti nemohu ani vyloučit, ani potvrdit.

V rámci další analýzy jsem se zaměřil na kontinentální karibskou oblast. Ani v této oblasti jsem nevyhledal žádné příklady, které by nebyly v souladu s tvrzením španělských gramatik. U interpretací *hechos recientes limitados al día de hoy* a *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente* RAE uvádí, že se používá v Kolumbii a v části Venezuely, tento fakt jsem se však rozhodl nezohledňovat vzhledem k počtu Kolumbijských žijících ve Venezuele a naopak.

Analýza oblasti Chile přinesla zajímavá data. Zaprvé se ve výsledcích velmi často objevuje interpretace *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*, která by pro tuto zónu neměla být typická. Jak ovšem vysvětlují přímo v tabulce, k takto častému výskytu jsem se dostal především z důvodu přiřazování určitých sporných konstrukcí k této interpretaci. Tyto konstrukce uvádím v ve třetím bodě v teoretické části. Další anomálií je existence *perfecto de aoristo*, která by se v této oblasti neměla vyskytovat,

v subkorpusu jsem vyhledal 2 takové případy. Posledním zjištěním je v jednom případě existence *hechos recientes limitados al día de hoy*; toto užití není podle RAE pro tuto zónu typické. Z toho důvodu jsem se rozhodl provést sekundární analýzu právě na tuto interpretaci, konkrétně jsem znovu na korpusu CORPES XXI hledal konstrukci *hace un rato*, která je pro tuto interpretaci jednou z nejčastějších. Z 68 použitelných výsledků byla tato vazba použita společně s jednoduchým minulým časem s frekvencí 55 výskytů, společně s předpřítomným časem pak s frekvencí 4 výskytů, což nepovažuji za zanedbatelné číslo. V tomto případě se tedy moje výsledky s tvrzením RAE rozcházejí.

Předposlední oblastí bylo Mexiko a Střední Amerika, u které jsem nezaznamenal žádné odchylky od geografického rozšíření udávaného Španělskou královskou akademií. Ve svém vzorku jsem však nenašel ani jeden příklad *evidencial narrativo* a *evidencial resultativo*, které by se v této oblasti měly také vyskytovat. Zkoumaným jevem v sekundární analýze byla vazba *hace poco* indikující *hechos recientes limitados al día de hoy*, k čemuž jsem použil jednojazyčný mexický korpus současné španělštiny CEMC. Tato vazba není běžná v Mexiku, její použití je rozšířeno pouze v rámci zbytku Střední Ameriky. Z 57 použitelných výsledků se vazba *hace poco* vyskytovala pouze jednou v kombinaci s předpřítomným časem, oproti tomu se ve 32 případech vyskytovala s jednoduchým minulým časem. Analýza tak potvrzuje tvrzení RAE o distribuci této interpretace.

Laplatská oblast byla poslední zkoumanou zónou. Během interpretací výsledků jsem neobjevil žádné, které by neodpovídaly geografickému rozšíření, které udává RAE. Východiskem pro sekundární analýzu byl výskyt jediného případu *perfecto de aoristo* v hlavní analýze. Na jednojazyčném korpusu *Corpus del Español* jsem zkoumal vazby *ayer he visto* a *ayer ha visto* v laplatské oblasti. Korpus vyhledal celkem 9 výsledků, z čehož 2 byly z Argentiny. Dovožuji tak, že tento jev se v Argentině skutečně vyskytuje, avšak v omezené míře.

Tabulka č. 11 shrnuje frekvence jednotlivých interpretací ve všech zkoumaných zónách.

	Španělsko	Andská oblast	Antily	Kontinentální karibská oblast	Chile	Mexiko a Střední Amerika	Laplatská oblast
Experiencial	20	38	40	36	30	33	32
Continuo (con predicados de estado y de actividad)	4	1	2	2	4	7	4
Continuo con <i>negación</i> + <i>predicado puntual</i>	3	4	4	3	1	3	2

De hechos recientes limitados al día de hoy	10	9	5	7	2	8	4
De hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente	61	48	49	49	61	51	54
Evidencial narrativo (tras pretérito perfecto simple o tras imperfecto)	0	0	0	0	0	0	0
Evidencial resultativo	2	0	0	3	0	0	4
Evidencial no resultativo	0	0	0	0	0	0	0
Perfectivo o de aoristo	1	0	0	0	2	0	1

Tabulka 10 - souhrn frekvencí jednotlivých interpretací ve všech zkoumaných oblastech

Zdaleka nejčastější interpretací byla ve všech oblastech *hechos presentados como actuales, pero sin vinculación expresa con el presente*. Dosahovala v každé oblasti kolem poloviny všech výsledků a z celkového počtu zkoumaných analýz se vyskytuje celkem ve 373 případech. To je způsobeno zejména přiřazováním určitých sporných situací právě k této interpretaci. Jak popisují v bodě 2.3., těmito situacemi jsou konstrukce nesoucí obecnou informaci *se ha analizado* nebo *se ha notado* apod., konstrukce týkající se něčí smrti (pokud se nejedná o překvapení nad nově nabytou informací) *Pedro ha muerto* apod., konstrukce s použitím *en este momento* apod. a neosobní tvrzení jako *Mucho se ha dicho sobre el asunto*. Druhou nejčastější interpretací, která je v každé oblasti zastoupena zhruba třetinou výsledků, je *experencial* s celkovou frekvencí 229 výskytů. Toto užití paradigmatu *HE HABLADO* je velmi často používáno především proto, že se v hodně případech pojí s příslovci *siempre* a *nunca*. Na třetím místě je s celkovým počtem 45 výskytů *hechos recientes limitados al día de hoy*, na čtvrtém je *continuo* (24), za ním následuje *continuo con negación* (20). *Evidencial resultativo* se v analýze objevil v 9 případech, *perfecto de aoristo* pak celkem ve 4. V analýzách jsem nevyhledal jediný příklad *evidencial no resultativo* a *evidencial narrativo*, což přisuzuji velmi omezenému geografickému rozšíření těchto interpretací.

Při procházení subkorpusů a interpretaci výsledků jsem se snažil příklady zařadit primárně k jedné interpretaci, což se v některých situacích ukázalo jako nemožné. Jednotlivé typy předpřítomného času se velmi často prolínaly a nebylo tak možné s jistotou na první pokus určit, jakému typu daný příklad odpovídá, proto jsem v některých případech příklad zařadil ke dvěma interpretacím.

Jak je patrné z analýz, Španělskou královskou akademií udávané geografické rozlišení tohoto jevu poměrně dobře reflektuje skutečnou geografickou distribuci jednotlivých interpretací španělského předpřítomného času. Zkoumaný vzorek obsahoval několik anomálií, které však téměř vždy souvisely s konkrétní zemí, která má své státní hranice. Pro zkoumání rozšíření jazykového jevu však nelze kategorizovat jednotlivé oblasti podle státních hranic. Jinými slovy státní hranice neznamená, že se na jedné straně daný jazykový jev používá a na druhé straně nikoliv.

Resumé v českém jazyce

Tato práce se zabývá geografickým rozdělením v používání španělského předpřítomného času. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou.

První kapitolou je úvod práce, ve kterém rozebírám mimo jiné seznam použité literatury. Následuje druhá kapitola, která tvoří hlavní rámec teoretické části práce. V této kapitole se podrobněji zabírám minulými časy ve španělštině, zejména teorií předpřítomného a jednoduchého minulého času. V rámci její podkapitoly vysvětluji rozdíly mezi pojmy *aspect*, *perfektivnost* a *perfektnost*. Dále porovnávám rozdíly mezi paradigmaty *HE HABLADO* a *HABLÉ*, které demonstruji na řadě příkladů. Další podkapitolou je podrobný rozbor devíti interpretací paradigmatu *HE HABLADO*, jak je uvádí Španělská královská akademie v publikaci *Nueva gramática de la lengua española*. Na závěr druhé kapitoly rozděluji španělsky mluvící svět do jednotlivých oblastí.

Třetí kapitolou je praktická část práce, ta je založena na korpusové analýze především na korpusu CORPES XXI. Cílem této analýzy je prozkoumat jednotlivé typy užití španělského předpřítomného času v jednotlivých oblastech španělsky mluvícího světa. První velkou podkapitolou praktické části je metodologický postup práce na korpusech. V této kapitole vysvětluji, že jsem pro potřeby hlavních analýz vytvořil pro každou oblast subkorpus vytvořený stovkou příkladů, které jsem převzal z korpusu CORPES XXI. Vzhledem ke zkoumání paradigmatu jako takového jsem vyhledávání omezil na tvary *he* + participium a *ha* + participium. Po popisu metodologie následují další podkapitoly konkrétních geografických oblastí. V těchto sedmi podkapitolách jsem interpretoval výsledky ze subkorpusů a výsledky zanesl do tabulek, které obsahují také komentáře k jednotlivým interpretacím, pokud je jich v dané oblasti třeba. Zároveň jsem k těmto obecným frekvencím užití připojil některé příklady hodící se na podrobnější rozbor. Jedná se především o sporné situace, ilustrace některých opozic nebo příklady, které jsem musel z konkrétních důvodů přiřadit více interpretacím. U některých oblastí jsem také zpracoval sekundární korpusové analýzy, kterými podkládám zjištění z hlavních analýz.

V závěru práce jsem se pokusil shrnout do ucelené formy zjištění z praktické části. Každé oblasti jsem věnoval samostatný odstavec, ve kterých určuji shodu nebo neshodu s geografickým rozdělením zkoumaného minulého času, kterou uvádí *Nueva gramática de la lengua española*. Tímto porovnáním jsem došel ke dvěma hlavním závěrům. Prvním z nich je obecná shoda s geografickým rozdělením zkoumaného času, výsledky mé analýzy většinou potvrzují tvrzení, která předkládá Španělská královská akademie. Druhým závěrem je, že pro generalizaci určitého jazykového jevu představuje jistou komplikaci operování s konkrétními

státy, jelikož rozšíření konkrétního jevu v rámci stejného jazyka se nutně neřídí hranicemi daného státu.

Resumen en español

Este trabajo presenta la cuestión de la distribución geográfica en el uso del pretérito perfecto compuesto español y consta de una parte teórica y otra práctica.

El primer capítulo contiene una introducción al tema en cuestión. En este capítulo analizo, entre otras cosas, la bibliografía principal que he utilizado durante la investigación teórica. Dentro de su subcapítulo explico las diferencias entre los términos *aspecto*, *perfección* y *perfecto*. El segundo capítulo constituye la sección principal de la parte teórica de la tesis. En este capítulo, examino con mayor detalle los tiempos que hacen referencia al pasado en español, centrándome en la teoría del uso del pretérito perfecto compuesto y el pretérito perfecto simple. Además, presento algunas diferencias más notables entre los paradigmas *HE HABLADO* y *HABLÉ*, usando varios ejemplos. El siguiente subcapítulo es un análisis detallado de las nueve interpretaciones del paradigma *HE HABLADO*, tal como lo presenta la Real Academia Española en Nueva gramática de la lengua española. Al final del segundo capítulo, divido también el mundo hispano en varias zonas deferentes para que sea posible crear la siguiente parte práctica.

Como ya he mencionado, el tercer capítulo forma la parte práctica de la tesis, que se basa en un análisis de corpus, principalmente utilizando el corpus CORPES XXI. El objetivo de este análisis es explorar diferentes tipos del uso de pretérito perfecto compuesto español en las áreas del mundo hispano establecidas en el capítulo anterior. El primer subcapítulo principal de la parte práctica es la metodología del trabajo con diferentes corpus. En este capítulo, explico que para las necesidades de los análisis principales, he creado un subcorpus para cada una de las áreas que contiene cien ejemplos que he sacado del corpus CORPES XXI. Teniendo en cuenta el paradigma como tal, he limitado la búsqueda a *he* + participio y *ha* + participio. La descripción de la metodología es seguida por subcapítulos que examinan áreas geográficas específicas paso por paso. En estos siete subcapítulos, he interpretado los resultados de los subcorpus y he presentado los resultados en tablas que contienen comentarios adicionales sobre las interpretaciones individuales, si es necesario. A las frecuencias de uso generales, también he añadido algunos ejemplos para un análisis aún más detallado; estas son, sobre todo, situaciones discutibles, ilustraciones de algunas oposiciones o ejemplos que tuve que asignar a más de una interpretación debido a razones específicas. En algunas áreas, también he creado unos análisis de corpus secundarios, que subrayan los hallazgos de los análisis principales.

En la conclusión del trabajo he tratado de resumir todos los hallazgos de la parte práctica. He dedicado un párrafo separado a cada una de las áreas; en estos determino si existe un consenso o desacuerdo con la distribución geográfica del pretérito perfecto compuesto que

describe Nueva gramática de la lengua española. Por esta comparación, he llegado a dos conclusiones principales; La primera conclusión es el consenso con la distribución geográfica del tiempo pasado en cuestión. Los resultados de mi análisis confirman en gran medida las afirmaciones hechas por la Real Academia Española. La segunda conclusión es que para la generalización de un determinado fenómeno lingüístico, operar con países concretos presenta ciertas complicaciones, ya que la distribución del uso de un fenómeno particular dentro del mismo idioma no está necesariamente restringida por la frontera de un país.

Bibliografie

CARTAGENA, Nelson. *Significado y uso de los tiempos compuestos retrospectivos. He hecho*. In BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta. Gramática descriptiva de la lengua española. 2. sv., 3. reimpr. Espasa-Calpe, Madrid, 2000.

COMRIE, Bernard. *Aspect: an introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge University Press, Cambridge, 1976. Cambridge textbooks in linguistics. ISBN 0-521-29045-7.

BURGOS, Juan Moreno. *El pretérito perfecto compuesto en el ámbito hispánico*. Anuario de Letras, 2015, vol. 3(1), s. 87-130. [cit. 2019-03-10]. ISSN 01851373.

ČERMÁK, Petr, NÁDVORNÍKOVÁ, Olga a kol. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Karolinum, 2015.

HENDERSON, Carlos. *El Pretérito Perfecto Compuesto del español de Chile, Paraguay y Uruguay: Aspectos semánticos y discursivos*. Stockholm, 2010. Disertační práce. Stockholm University, Department of Spanish, Portuguese and Latin American Studies. [online]. [cit. 2019-04-07]. ISBN 978-91-7447-007-9. Dostupné z WWW: <<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:311742/FULLTEXT01.pdf>>.

KEMPAS, Ilpo. *Estudio sobre el uso del pretérito perfecto prehodiernal en el español peninsular y en comparación con la variedad del español argentino hablada en Santiago del Estero*. Helsinki, 2006. Disertační práce. University of Helsinki, Faculty of Arts, Department of Romance Languages. [online]. helda.helsinki.fi [cit. 2019-04-01]. ISBN 952-10-2815-7. Dostupné z WWW: <<http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-2815-7>>.

KEMPAS, Ilpo. *Estudio sobre el uso del pretérito perfecto prehodiernal en el español peninsular y en comparación con la variedad del español argentino hablada en Santiago del Estero*. Neuphilologische Mitteilungen, 2006, vol. 107, s. 375-377.

KEMPAS, Ilpo. *Review: El Pretérito Perfecto Compuesto del español de Chile, Paraguay y Uruguay. Aspectos semánticos y discursivos by Carlos Henderson*. Neuphilologische Mitteilungen, 2012, vol. 113, s. 254-255.

Real Academia Española. *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa Libros, Madrid, 2009, 2 sv. ISBN 978-84-670-3207-9.

Real Academia Española. *Parámetros de selección de textos*. RAE, Madrid, 2019. [online]. rae.es [cit. 2019-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.rae.es/publicaciones/parametros-de-seleccion-de-textos>>.

ROBLES, Francisco Salgado; COLLAZOS, Ana María Díaz. *Variación lingüística en la expresión del pretérito en el español del siglo XIX de España y México: Rasgos deícticos y aspectuales*. Boletín de Filología, 2012, vol. 47(1), s. 187-208. ISSN 00679674.

VEIGA, Alexandre. *El "Pretérito Perfecto" Español Y La Noción Temporal De Ante- Presente*. Revista Romanica Cracoviensia, vol. 11, s. 433-448, Kraków, 2012.

VEIGA, Alexandre. *Sobre el significado del "pretérito perfecto" español y el estudio de su variación geolingüística*. Revista Nebrija de Lingüística Aplicada a la Enseñanza de Lenguas, 2015, vol. 18. ISSN 16996569.

WESTMORELAND, Maurice. *The Distribution and the Use of the Present Perfect and the past Perfect Forms in American Spanish*. Hispania, 1988, vol. 71, no. 2, s. 379-384.

YUPANQUI, Margarita Jara. *Present Perfect Usage in Peruvian Spanish and Perfective Readings in Narratives*. Revista Internacional De Lingüística Iberoamericana, 2011, vol. 9 (18), s. 213-35.

ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Vydání 1. Karolinum, Praha, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4.

ZAVADIL, Bohumil. *Současný španělský jazyk II*. Karolinum, Praha, 1995. ISBN 80-7184-012-2.

Elektronické zdroje:

Davies, Mark. (2016-) *Corpus del Español: Two billion words, 21 countries*. [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <<http://www.corpusdelespanol.org/web-dial/>>. (Web / Dialects)

RAE: Banco de datos (CORPES XXI) [en línea]. *Corpus del español del siglo XXI*. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <<http://www.web.frl.es/CORPES/>>.

Universidad Nacional Autónoma de México. *Corpus del Español Mexicano Contemporáneo (CEMC)*. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <<http://www.corpus.unam.mx/cemc>>.